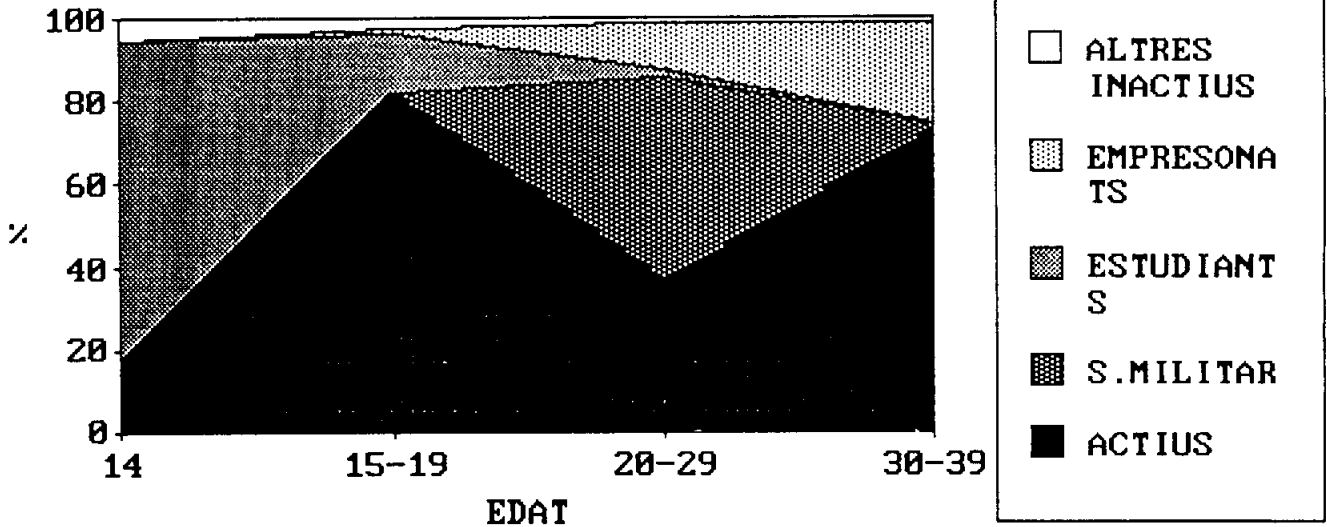
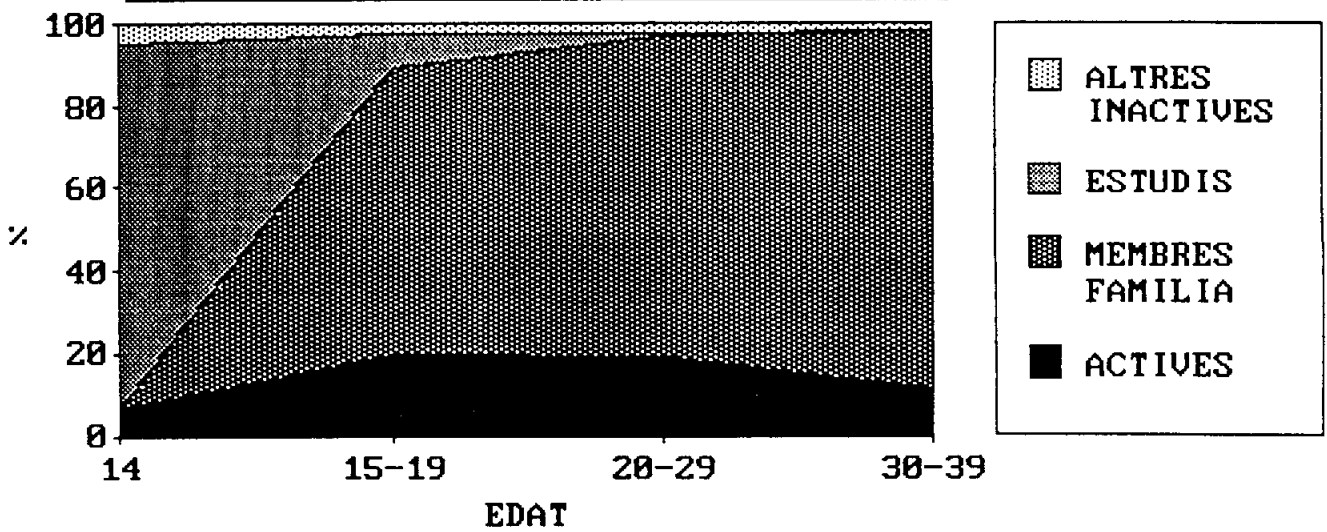

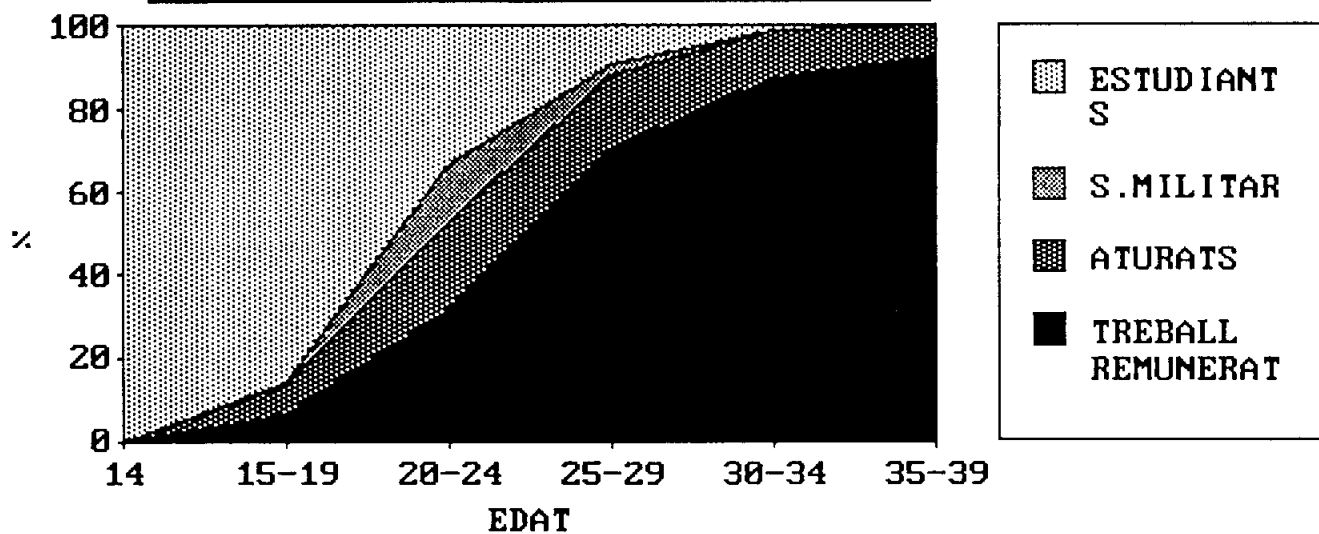
Gràfic 39. INSERCIO PROFESSIONAL DELS HOMES JOVES (1940)

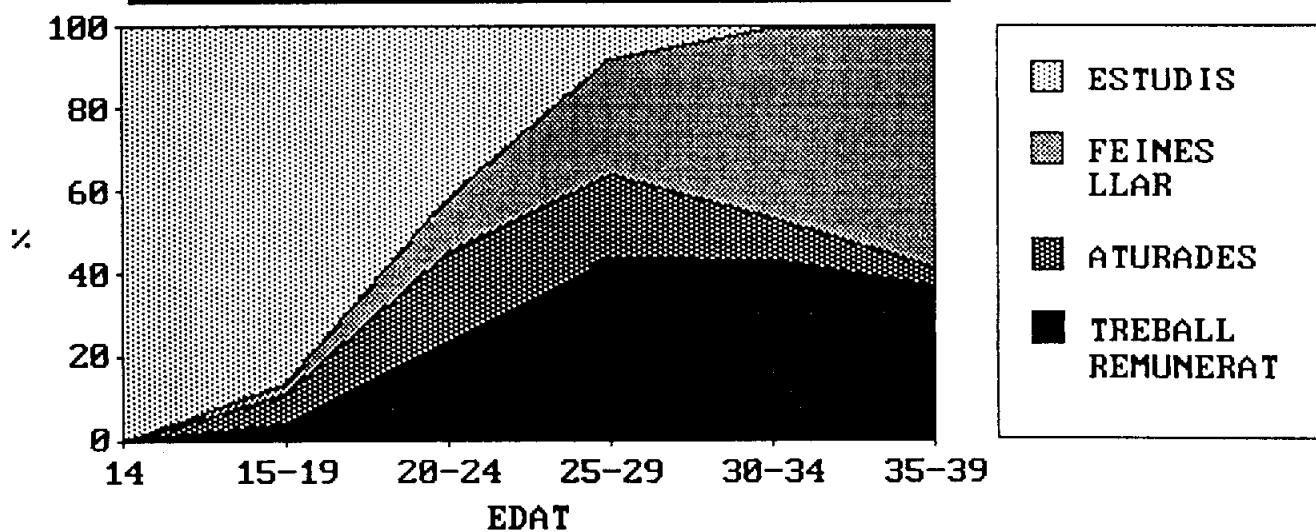
Gràfic 40. INSERCIO PROFESSIONAL DE LES DONES JOVES (1940)

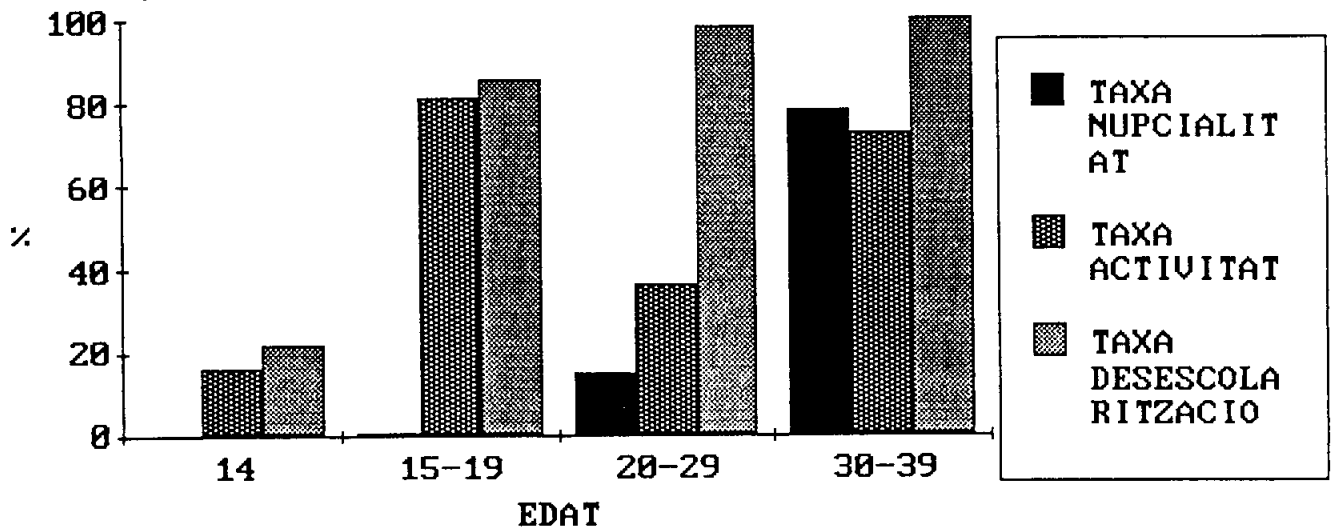
Gràfic 41. INSERCIO PROFESSIONAL DELS HOMES JOVES (1986)

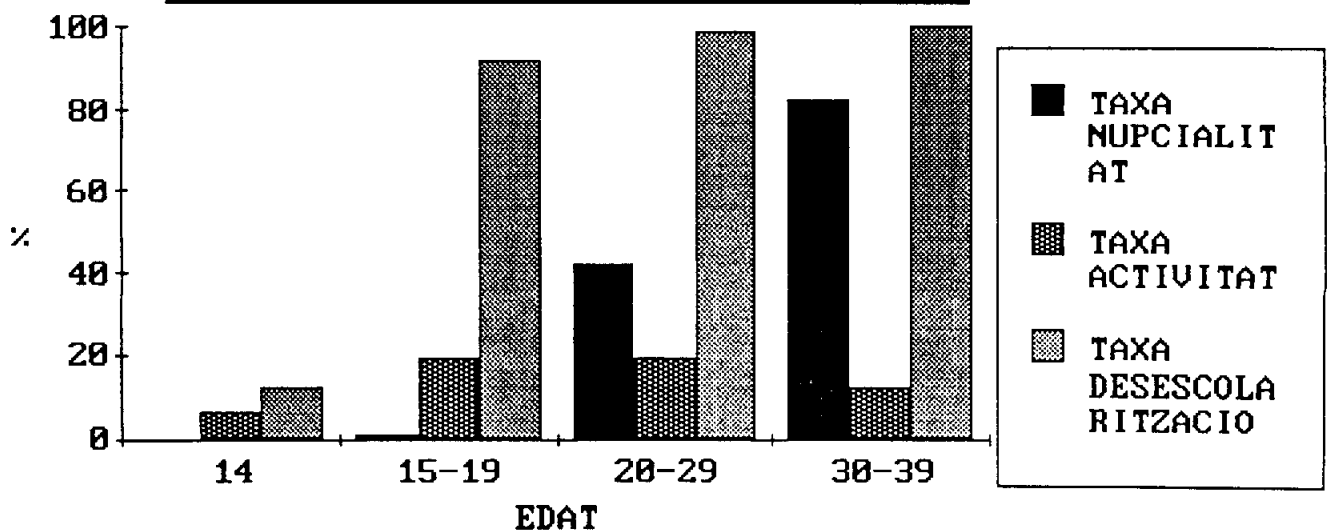
Gràfic 42. INSERCIO PROFESSIONAL DE LES DONES JOVES (1986)

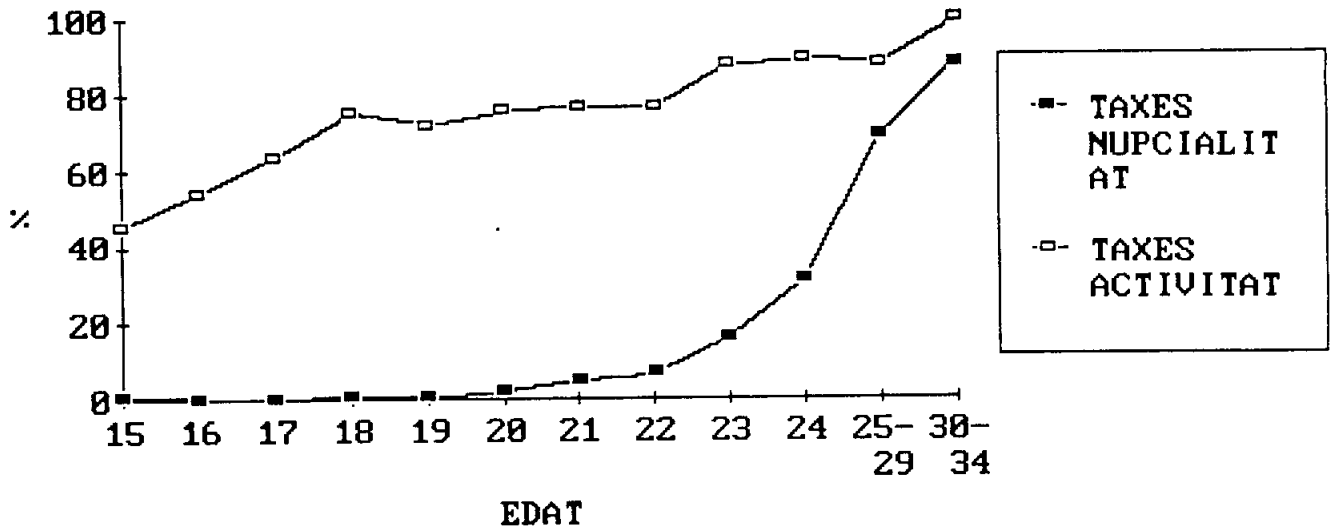
Gràfic 43. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DELS HOMES JOVES (1940)

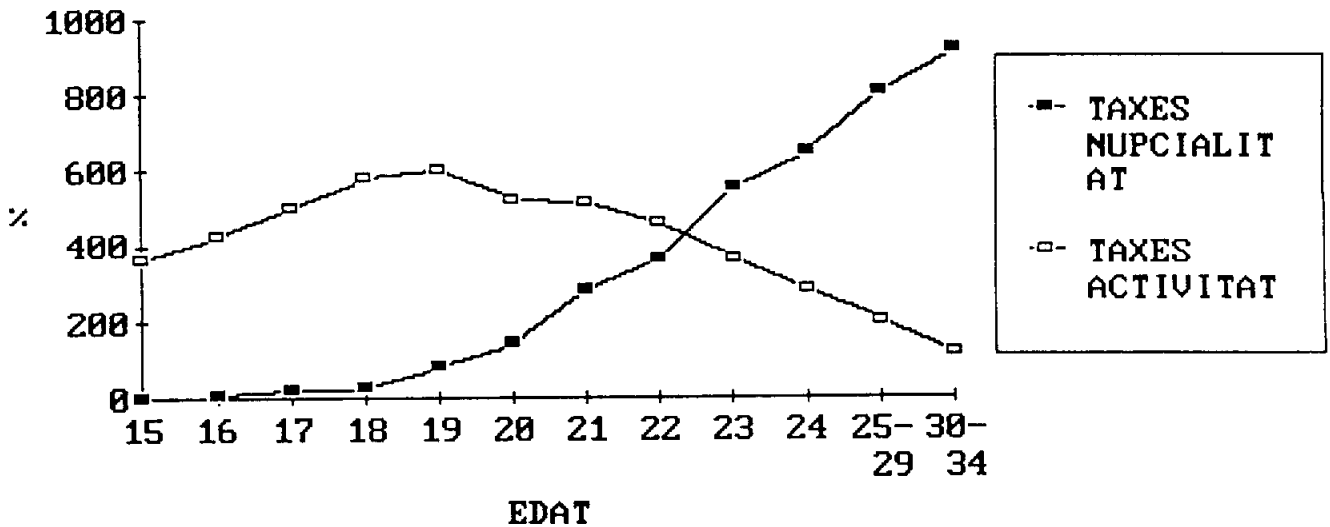
Gràfic 44. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DE LES DONES JOVES (1940)

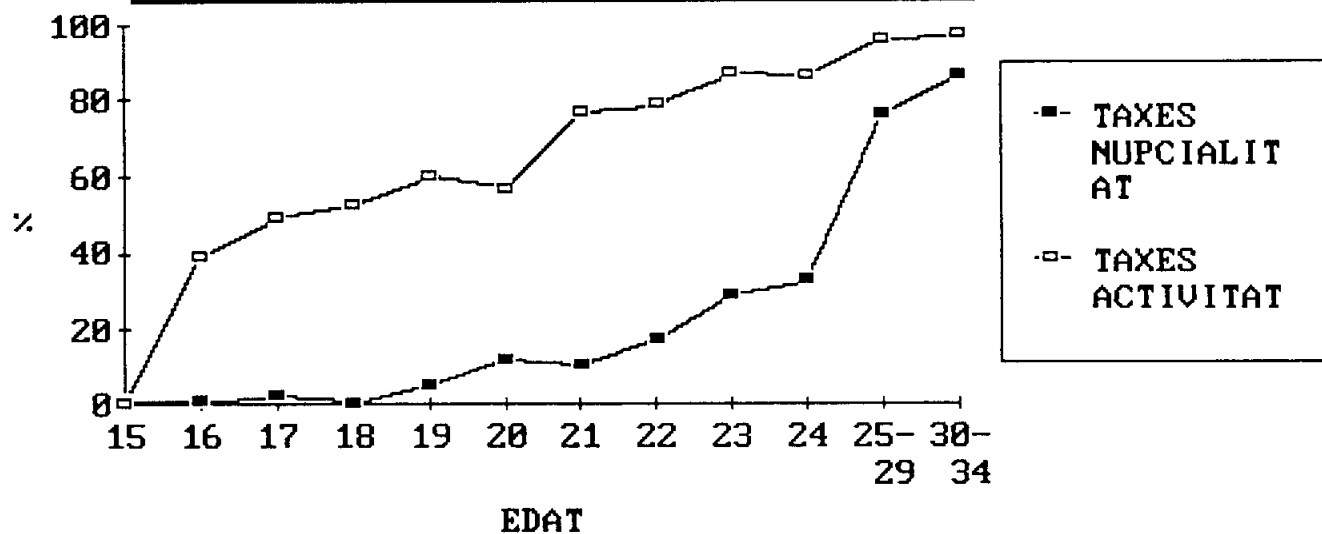
Gràfic 45. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DELS HOMES JOVES (1970)

Gràfic 46. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DE LES DONES JOVES (1970)

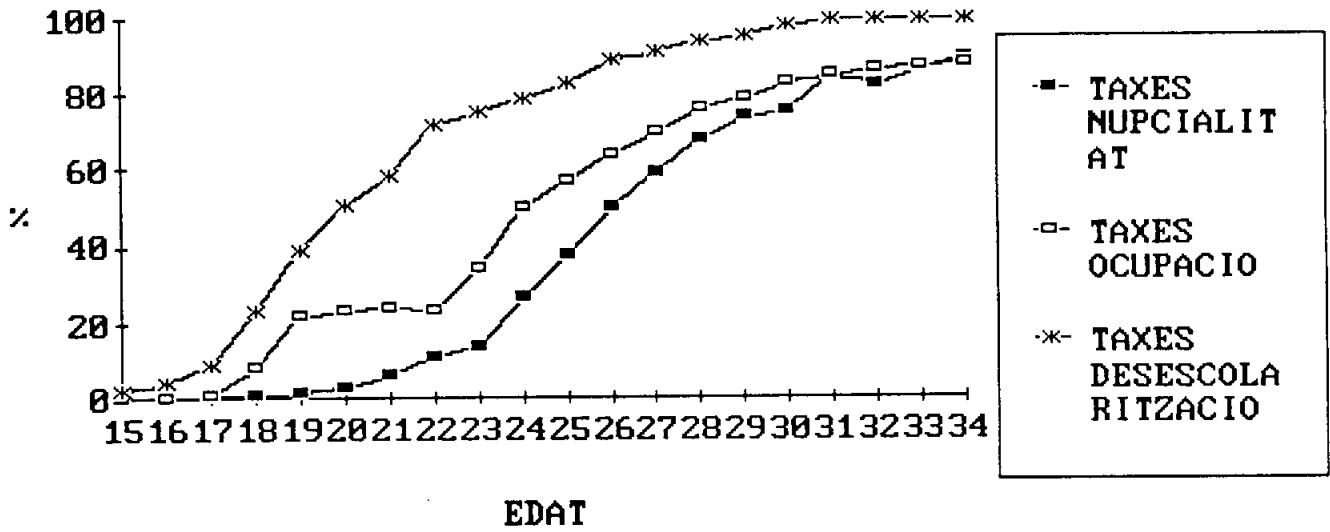
Gràfic 47. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DELS HOMES JOVES (1981)

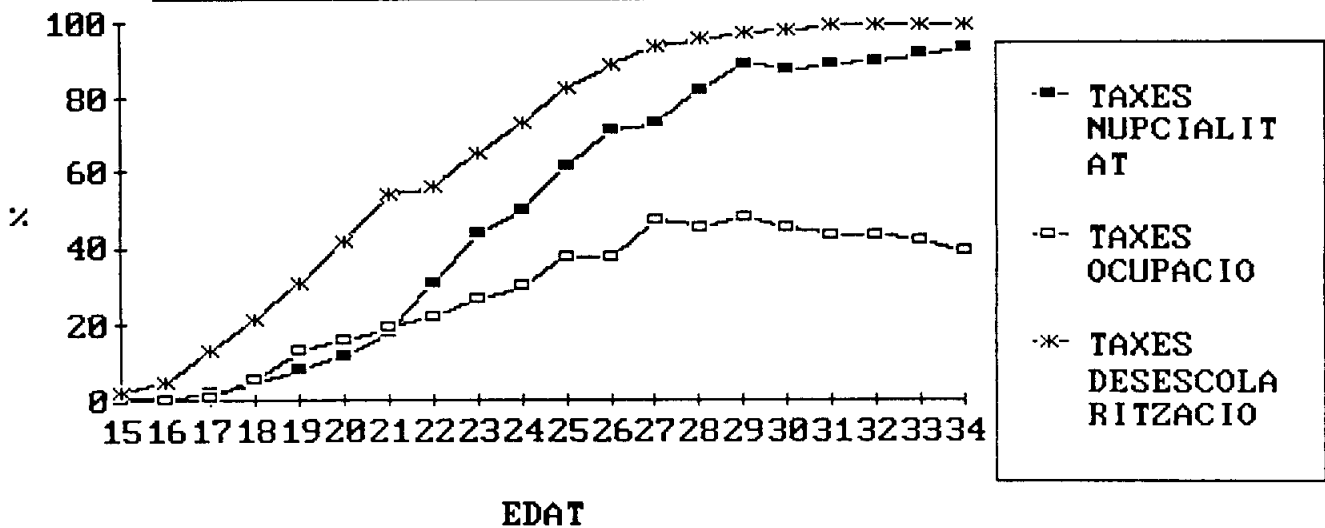
Gràfic 48. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DE LES DONES JOVES (1981)

Gràfic 49. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DELS HOMES JOVES (1986)

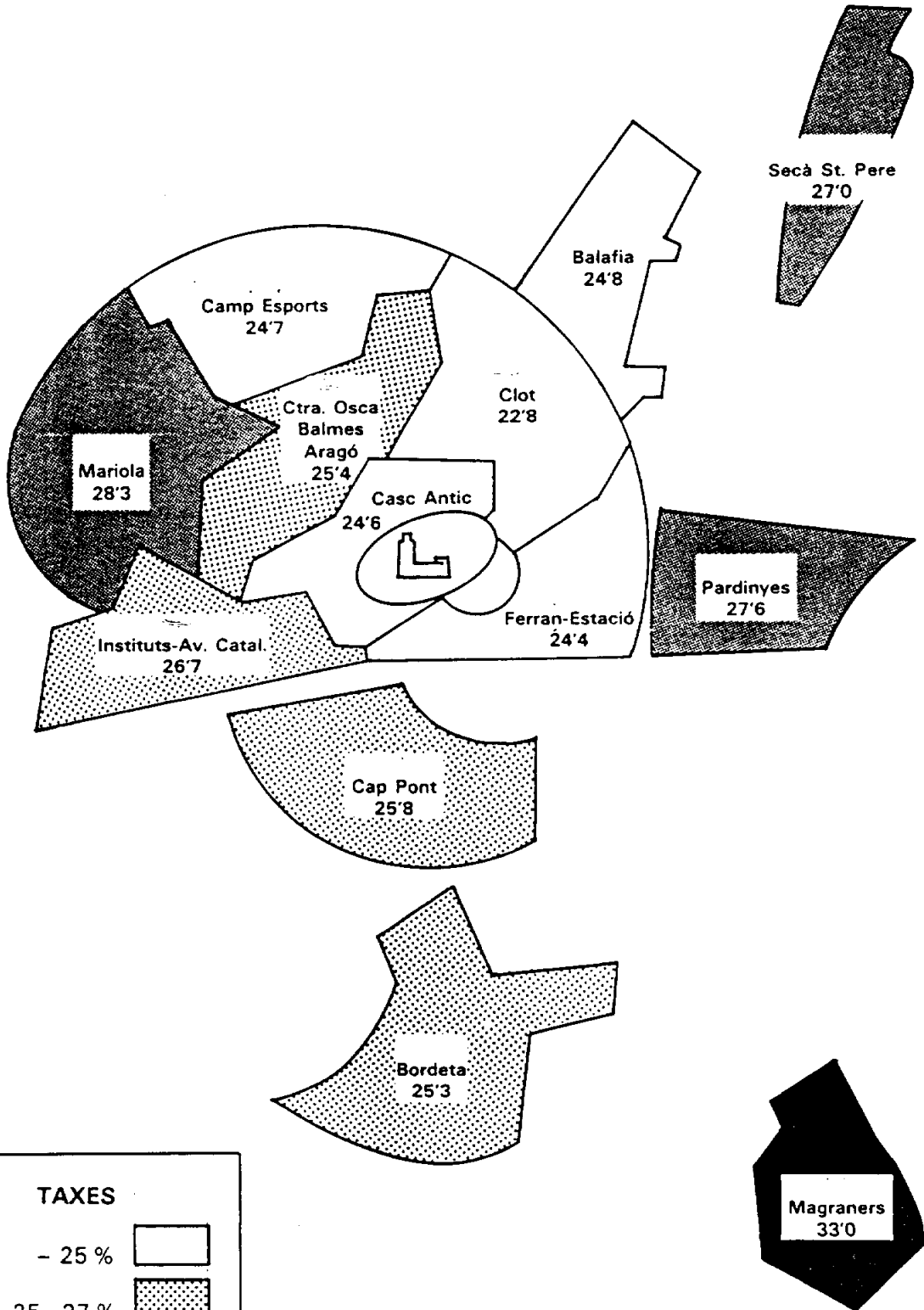

Gràfic 50. PROCES D'INSERCIO SOCIAL DE LES DONES JOVES (1986)

MAPES

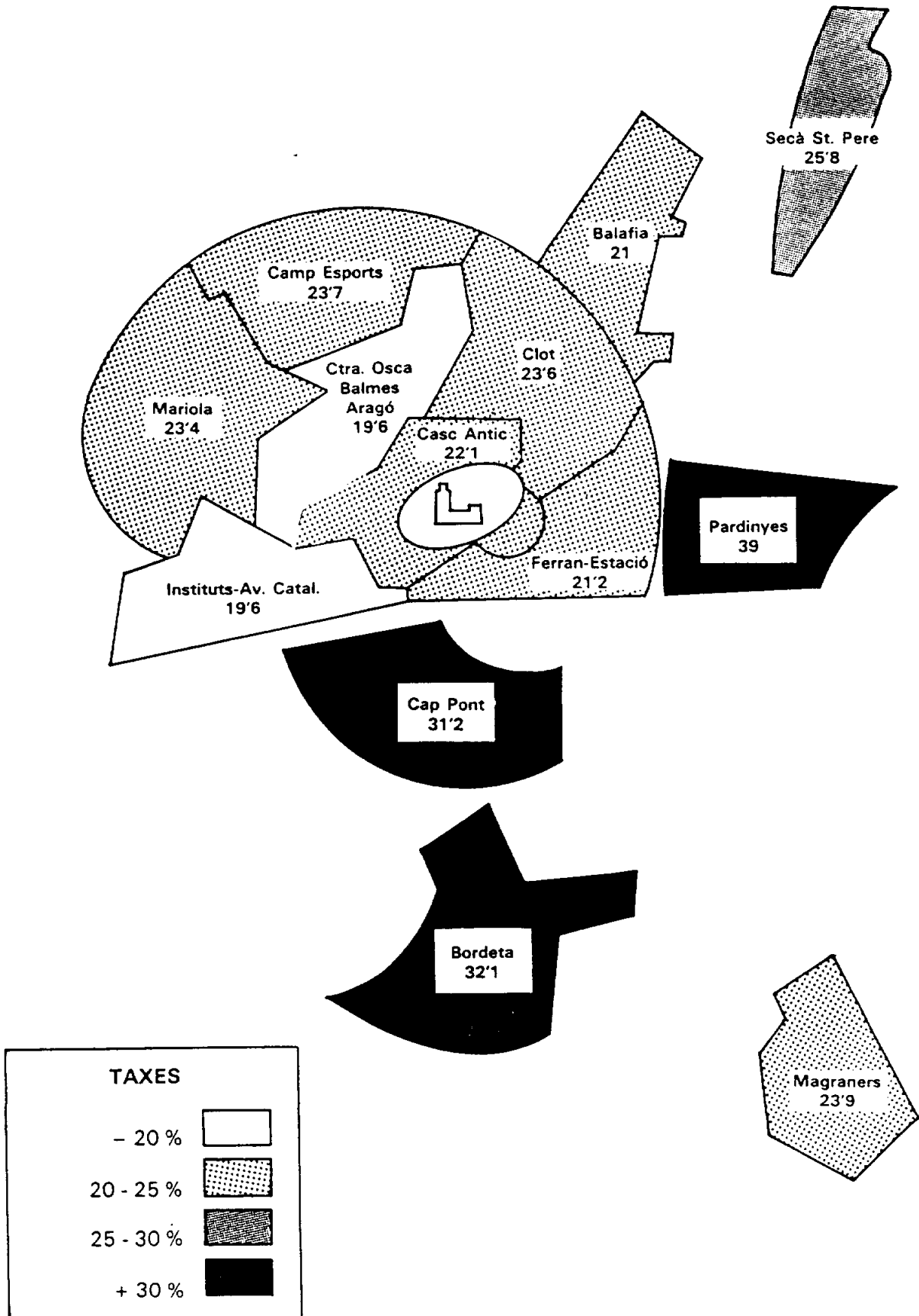
Mapa 1. TAXES DE JOVENTUT PER BARRIS (1981)

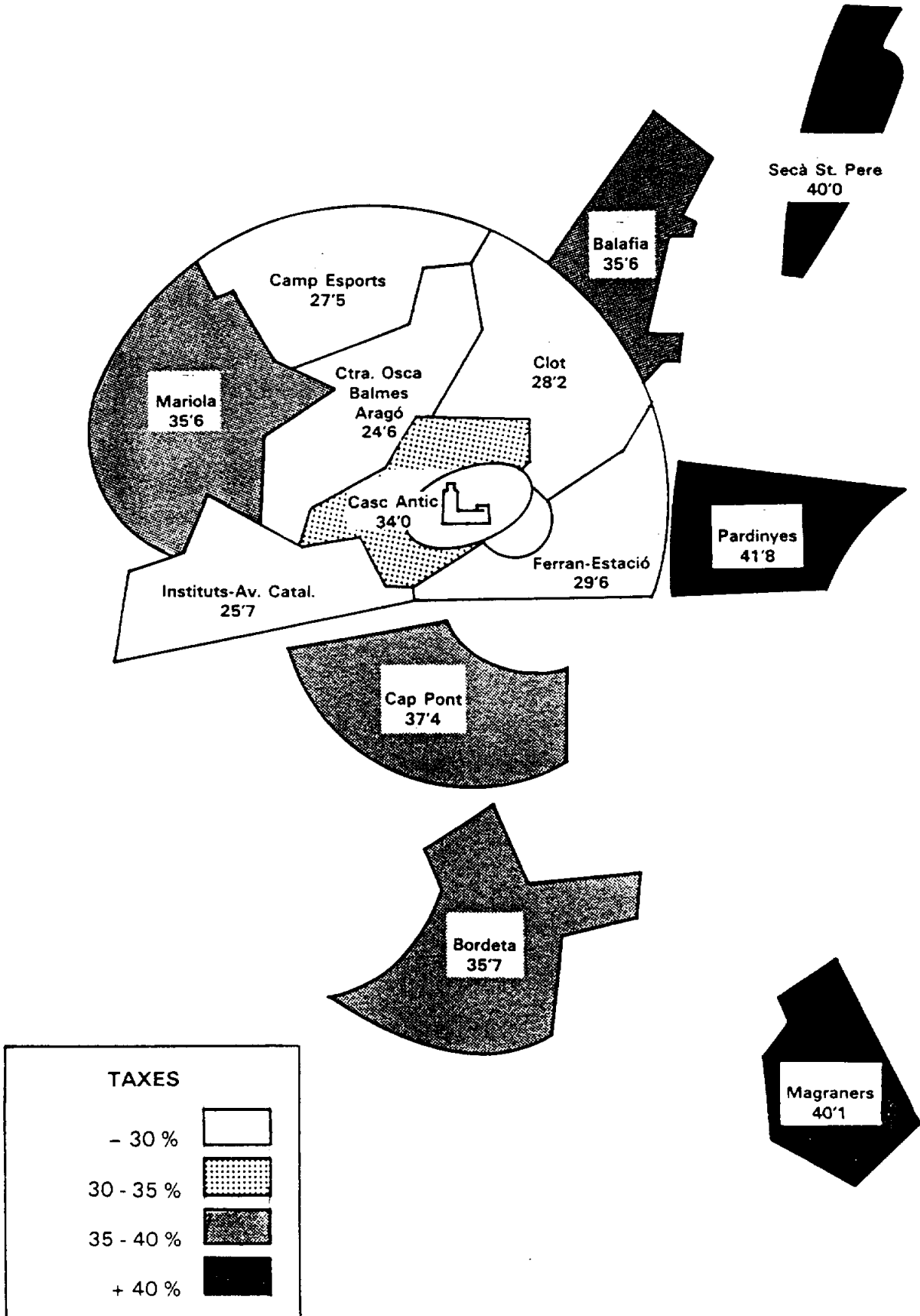
TAXES	
- 25 %	
25 - 27 %	
27 - 30 %	
+ 30 %	

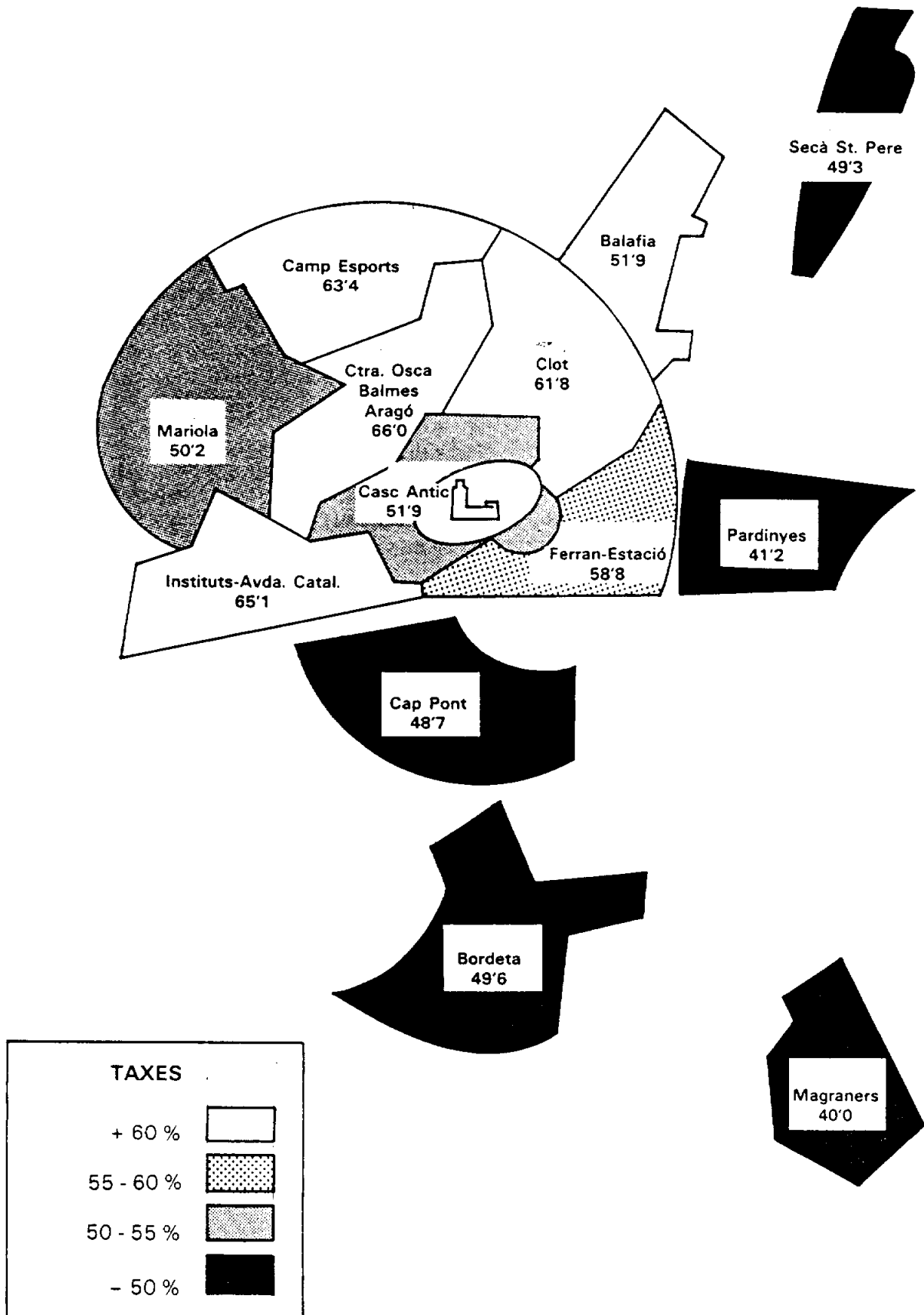
Mapa 2. TAXES DE NUPCIALITAT PER BARRIS (1981)

Mapa 3. TAXES D'ACTIVITAT PER BARRIS (1981)

Mapa 4. TAXES D'ESCOLARIZACIÓ PER BARRIS (1981)

Apèndix IX.

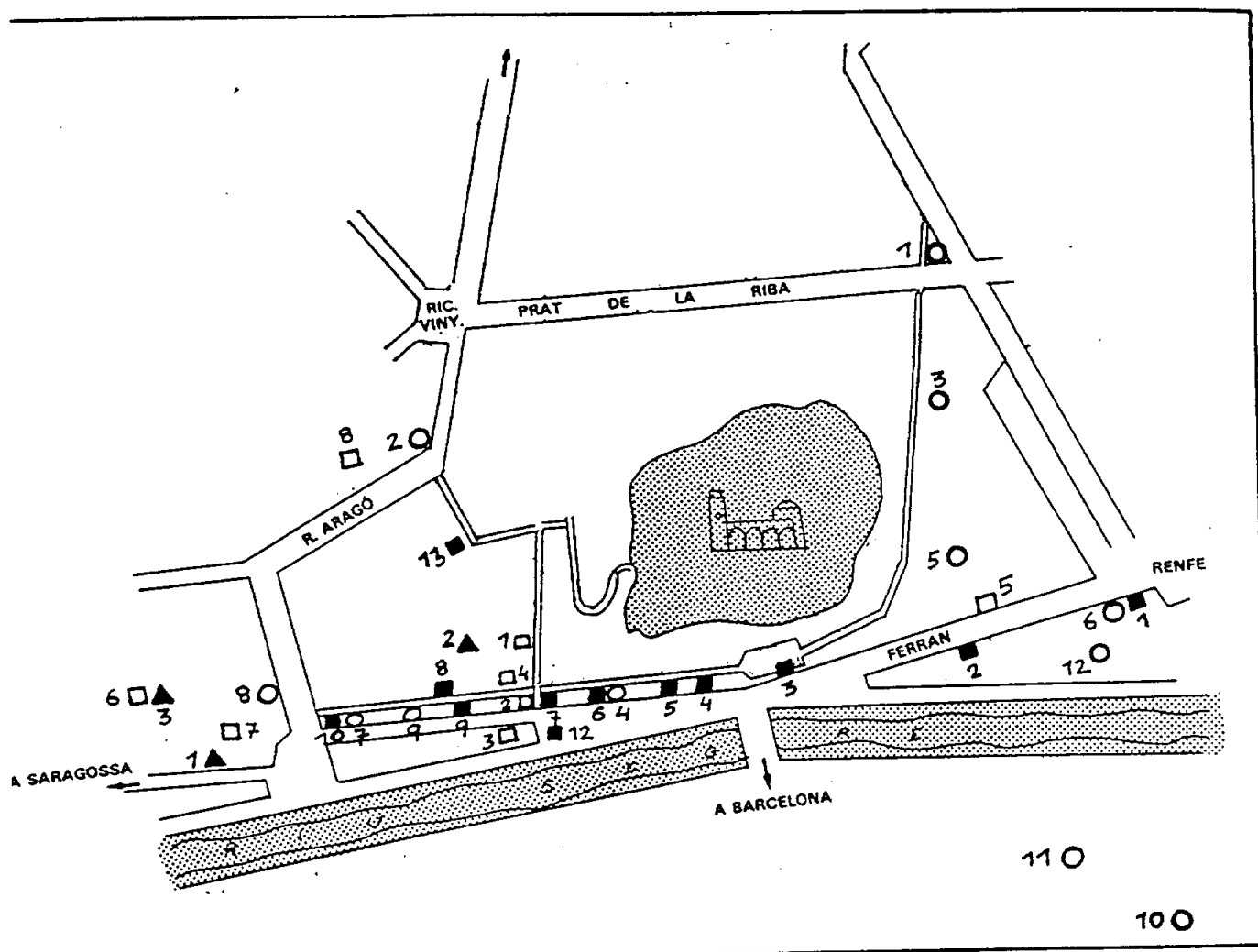
MAPES SOBRE ELS ESPAIS DE LLEURE

Els cinc mapes que presento a continuació tenen dos objectius fonamentals: 1) Localitzar en la xarxa urbana els locals de lleure citats pels informants al llarg de treball (i per tant ser una eina auxiliar per al lector); 2) Representar gràficament les transformacions en la ubicació dels locals de lleure i l'emergència d'uns espais especialitzats per als joves (i per tant ser una eina auxiliar per a l'investigador).

Els signes gràfics representen diversos tipus de locals de lleure fonamentalment -però no exclusivament- adreçats als joves: cinemes, cafès, balls, entitats, boleres, bars, discoteques, reservats, pubs. Cada signe va acompanyat d'un número, que remet al llistat de la part inferior de la plana. Cada mapa intenta retratar els espais que van existir durant la dècada en qüestió, la qual cosa no significa que coexistissin tots al mateix temps (un pot haver tancat a principis de la dècada i l'altre obrir a finals). Quan un espai ha tingut diverses localitzacions (per exemple, el ball dels Huracans) la representada és la considerada com a principal pels informants en cada període. Quan un espai té diversos usos (per exemple, el Salvat va fer de cafè, ball i bolera) els signes són representats de manera contígua. Quan hi ha locals de difícil classificació (per exemple "reservats" que formalment són "discoteques" o "pubs") he optat per la terminologia predominant entre els informants. El darrer mapa (el corresponent als anys 80) segueix criteris diferents de representació: els signes no remetent a diversos tipus de locals, sinó a les quatre "zones" de lleure segons la classificació "èmic" dels informants: zona pija, progrè, moderna i vins (vegeu els capítols "Via Crucis" i "Pijos, progrès i postmoderns").

Una primera lectura dels mapes suggereix diverses constatacions, d'entre les quals avanço les següents: 1) Els locals de lleure adreçats als joves ha crescut ininterrompudament en nombre i en extensió territorial; 2) Hi ha hagut una transformació en el tipus de local: uns han tendit a desaparèixer (els cafès, els balls i en menor mesura els cinemes) i n'han aparegut altres de nous (discoteques, pubs, etc); 3) Hi ha hagut un procés de traslació territorial de les zones de lleure. Durant els anys 40 i 50 els locals estan ubicats gairebé exclusivament a l'entorn del carrer Major i la rambla de Ferran (vegeu el capítol "Fer la nòria"), amb l'excepció dels balls localitzats als Camps Elisis, el Fronton i el triangle format per la Casa de Crist Rei dels Jesuïtes, l'Acadèmia Mariana i els Maristes. Durant la dècada dels 60 es produeix una dispersió dels locals fora del nucli antic. A partir dels anys 70 la "zona" de lleure a l'entorn de l'eix comercial tendeix a desaparèixer i es crea una nova "zona" a l'entorn del barri de Sant Martí -els "vins"-, de la plaça Ricard Vinyes i el carrer Rovira Roure (vegeu el capítol "De Ferran a Ricard Vinyes"). Aiximateix, es creen nous locals a la perifèria o fora de la ciutat (vegeu el capítol "De Xupete a Jocker's").

Mapa I. ESPAIS DE LLEURE ANYS 40

CINEMES □

1. Granados
2. Catalunya
3. Vinyes
4. Porfòlio
5. Rambla
6. Mariana
7. Maristes
8. Seminari

CAFES ■

1. Nord
2. Esport
3. Salvat
4. Pal.las
5. Rialto
6. Casino
7. Suís
8. Baviera
9. Canaletes
10. Catalunya
11. Puerto Rico
12. Monmartre
13. 4 Cantons

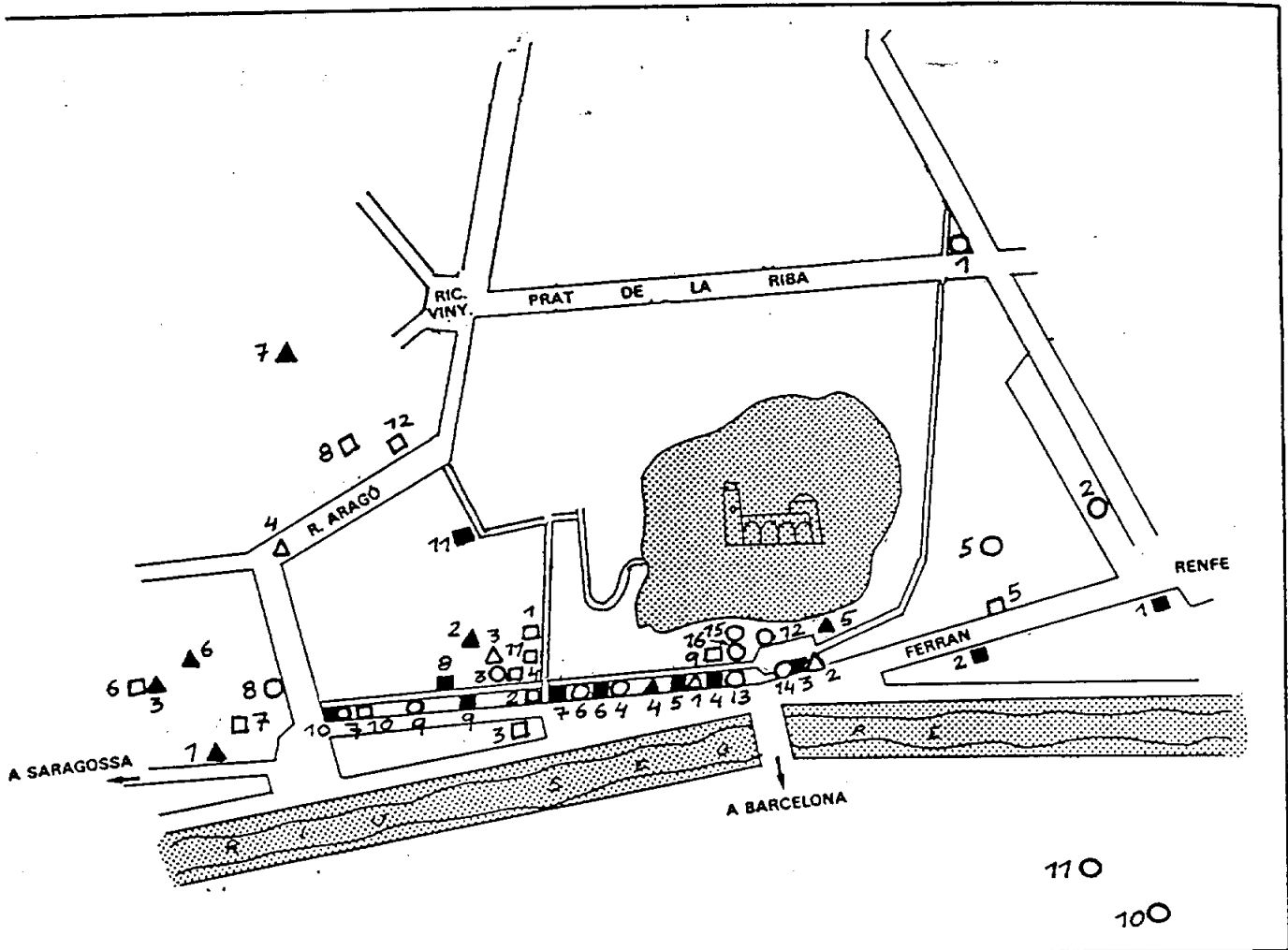
BALLS ○

1. Fronton Lleida
2. Fr. Cervantes
3. Novetats
4. Casino
5. Pagesos
6. Ferroviaris
7. La Paloma
8. La Violeta
9. Huracans
10. Rosaleda
11. Xalet Campos
12. P. Foscor

ENTITATS ▲

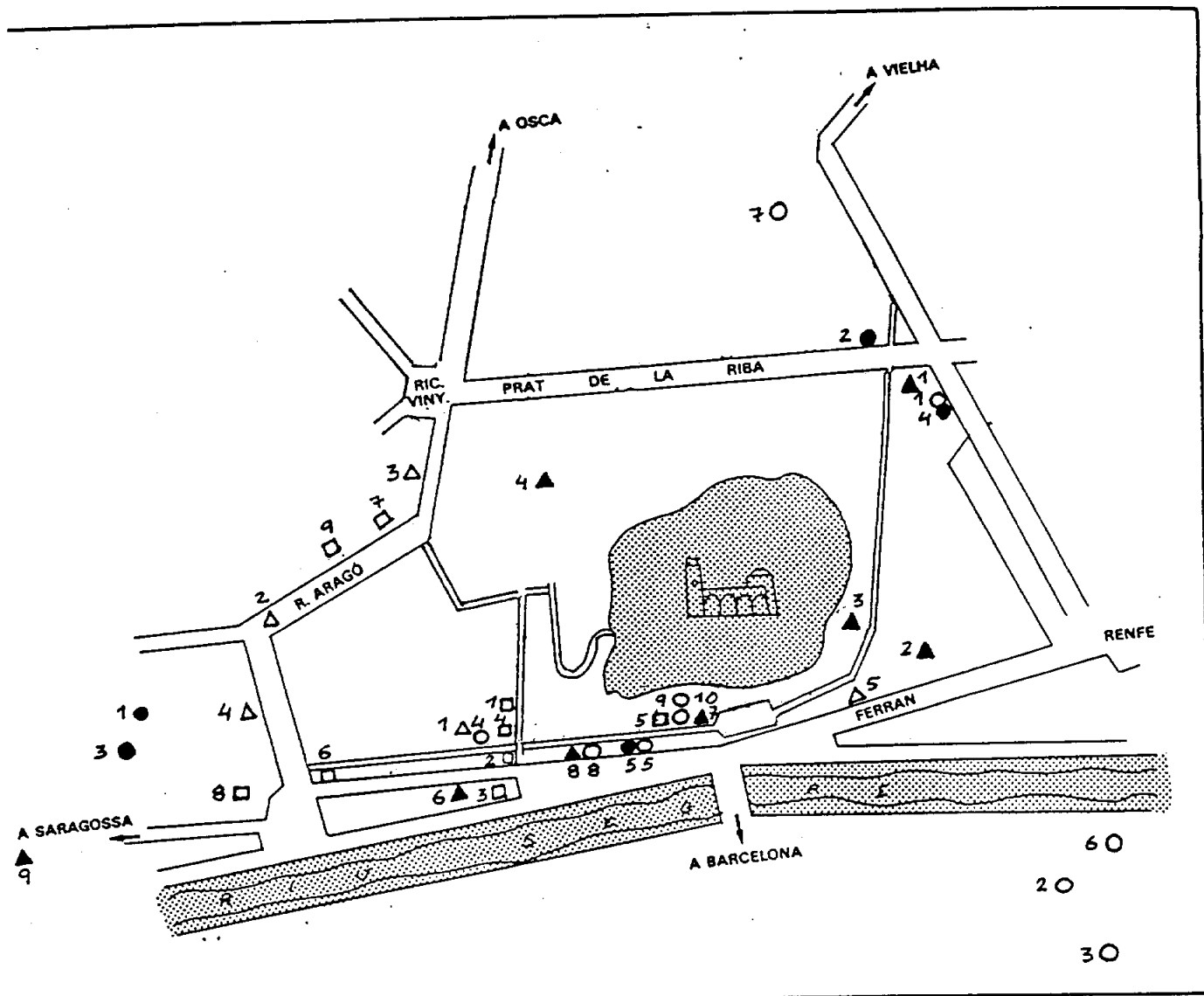
1. Congr. Mariana
2. Els Pauets
3. La Mariana (AC)

Mapa II. ESPAIS DE LLEURE ANYS 50

CINEMES □	CAFES ■	BALLS ○	BOLERES △	ENTITATS ▲
1. Granados	1. Nord	1. F. Lleida	1. Rialto	1. Congr. Marianes
2. Catalunya	2. Esport	2. Sícoris	2. Salvat	2. Els Pauets
3. Vinyes	3. Salvat	3. Antorxa	3. Mirabete	3. La Mariana (AC)
4. Porfòlio	4. Pal.las	4. Casino	4. Boters	4. Sant Pere
5. Rambla	5. Rialto	5. Pagesos		5. Esplai Sant Joan
6. Mariana	6. Casino	6. La Rada		6. JOC-HOAC
7. Maristes	7. Suís	7. La Paloma		7. Escoltisme
8. Seminari	8. Baviera	8. La Violeta		
9. Principal	9. Canaletes	9. Huracans		
10. Victòria	10. Catalunya	10. Rosaleda		
11. Fèmina	11. Q. Cantons	11. Xalet Campos		
12. Bahia		12. H. Espanya		
		13. H. Pal.las		
		14. C. Salvat		
		15. Boite		
		16. Aeroclub		

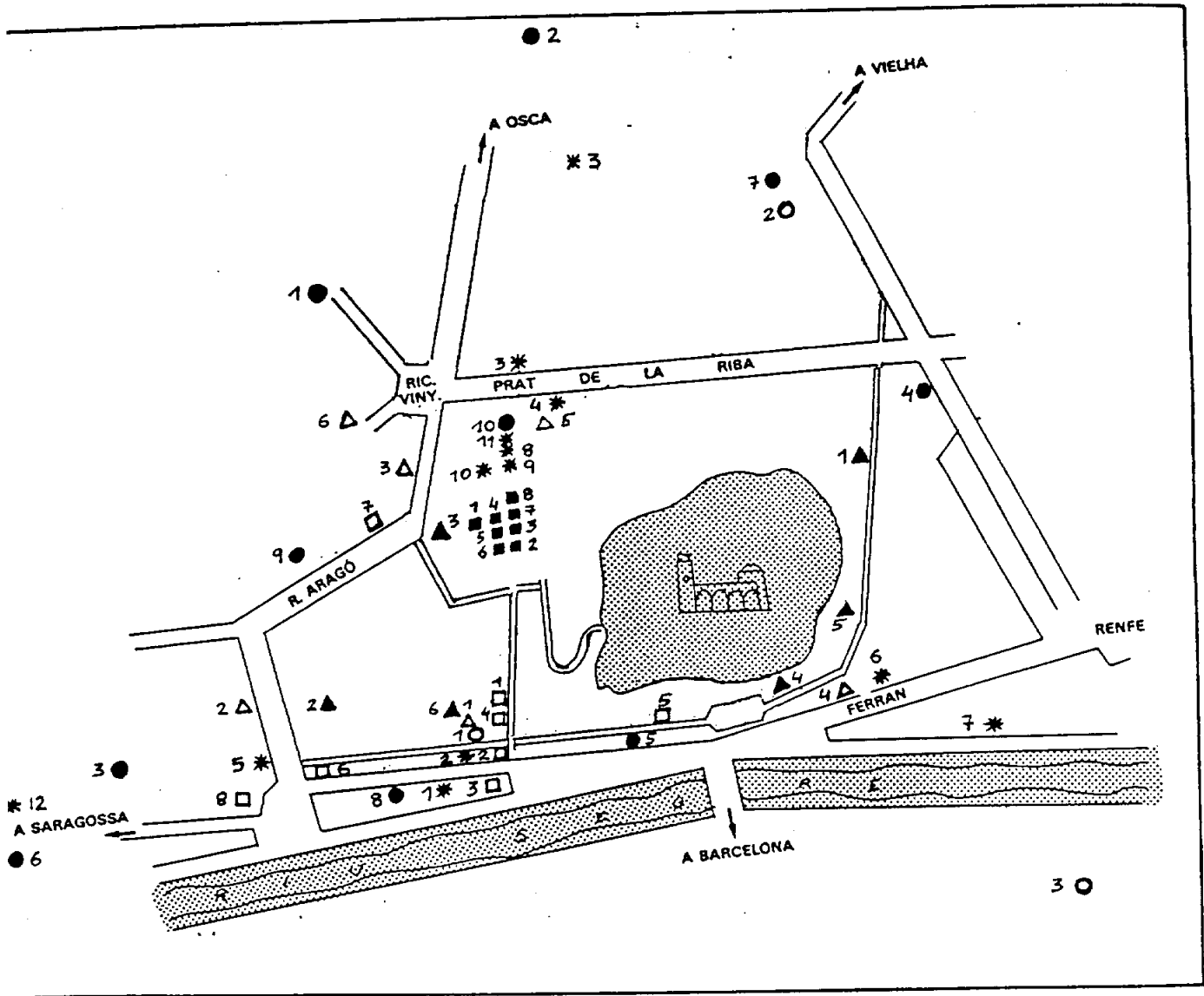
Mapa III. ESPAIS DE LLEURE ANYS 60

CINEMES □	BALLS ○	DISCOS ●	RESERVATS ▲	BOLERES △
1. Granados	1. Sícoris I	1. Flamingo	1. S.B. Río	1. Mirabete
2. Catalunya	2. Sícoris II	2. Tyffanis	2. S.B. Carmen	2. Boters
3. Vinyes	3. Sic-Estiu	3. Scarlett	3. Cavern-3	3. S. Balmes
4. Victòria	4. Antorxa	4. Xupete	4. Mesón	4. Automatic
5. Principal	5. Huracans	5. Huracans	5. Niágara	5. 007
6. Fèmina	6. Hurac-Estiu		6. San Remo	
7. Bahia	7. Pagesos		7. Triunfo	
8. Maristes	8. La Rada		8. La Rada	
9. Seminari	9. Boite		9. Dalmau	
	10. Aeroclub			

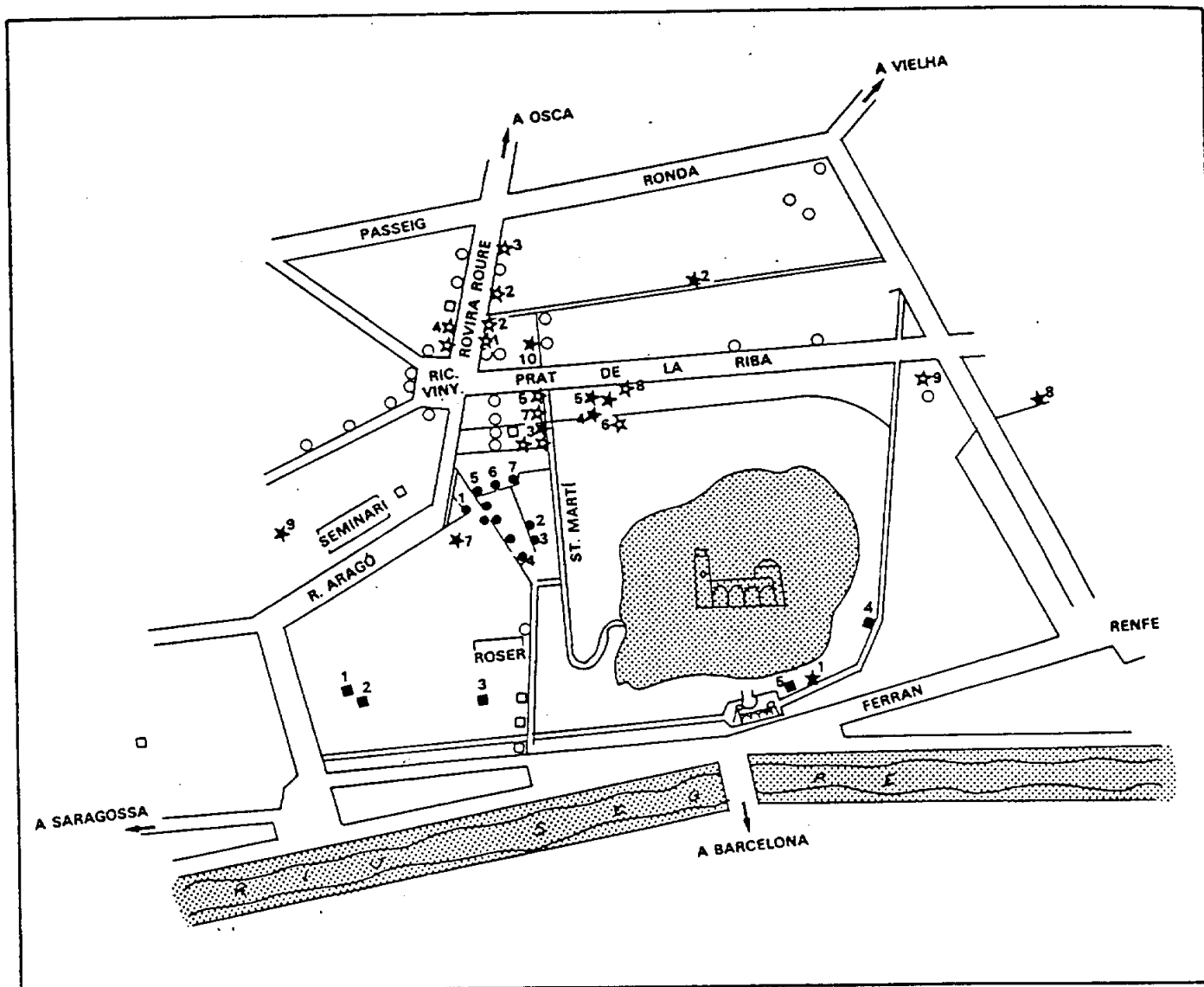

Mapa IV. ESPAIS DE LLEURE ANYS 70

CINEMES □	DISCOS ●	PUBS ▲	VINS ■	BOLERES △	BARS *
1. Granados	1. Praxis	1. Cosa Nostra	1. Rufina	1. Mirabete	1. Golden
2. Catalunya	2. Mannigan	2. Antares	2. Setrill	2. Automàtic	2. Palmeras
3. Vinyes	3. Scarlett	3. Can 60	3. Antre	3. S. Balmes	3. Balón
4. Victòria	4. Xupete	4. Drac Màgic	4. Oporto	4. 007	4. Paris
5. Principal	5. Huracans	5. Lo Mico Nu	5. Colom	5. Lleida Esp	5. Brasil
6. Fèmina	6. Jocker's	6. Celler Jogl.	6. Morell	6. Ding Dong	6. Bar Ramon
7. Bahia	7. JG		7. Piano		7. S.B. Río
8. Maristes	8. Bus		8. Xicots		8. Jano
	9. Lista Azul				9. Carreta
	10. Metro				10. Mesón
					11. Tucuman
					12. Panamá
				BALLS ○	
				1. Antorxa	
				2. Pagesos	
				3. Sicoris	

Mapa V. ESPAIS DE LLEURE ANYS 80

● ZONA DE VINS

- 1. Rufina
- 2. Antre
- 3. Setrill
- 4. Morell
- 5. Xicots
- 6. Hobby
- 7. Can Jovens

■ ZONA «PROGRE»

- 1. Antares
- 2. Sala Europa
- 3. Celler
- 4. Lo Mico Nu
- 5. Drac Màgic

★ ZONA «MODERNA»

- 1. Casablanca
- 2. Pentagrama
- 3. Tucuman
- 4. Roxy
- 5. Kremlin
- 6. Escàndol
- 7. Bohemios
- 8. Si-No
- 9. Líneas
- 10. Peppermint

☆ ZONA «PIJA»

- 1. Triangle
- 2. Xampanyeria
- 3. Krypton
- 4. Vidre
- 5. Krakera
- 6. American
- 7. Biaix
- 8. París
- 9. Trident
- 10. Peppermint

○ ALTRES LOCALS

□ CINEMES

Apèndix X.

IMATGES I VIDES. SELECCIÓ DE MATERIAL GRÀFIC I FOTOGRÀFIC

El producte literari o acadèmic no és la única presentació possible d'una recerca en antropologia. Si bé és indubtable que científicament i intel·lectual és el més sòlid i fecund, des del punt de vista de la divulgació hi ha altres menes de lectures, com les que utilitzen els llenguatges audiovisuals. L'etnologia sempre ha tingut molt present l'ús dels objectes i les imatges com a eina de recerca, informació i presentació (mitjançant un tractament museogràfic, fílmic o fotogràfic). Des d'un bon començament he tingut present la possibilitat que, a més d'una tesi o publicació, la recerca donés peu a altres resultats, com un programa radiofònic, o una exposició sobre la joventut durant els darrers 50 anys. M'hi ha acabat d'animar en Llorenç Prats, mestre i amic, que des de fa temps ha endegat a l'Estudi General de Lleida un prometedor projecte de recerca i actuació sobre el patrimoni etnològic, i que té la idea de fugir de les temàtiques més tradicionals, tot abordant nous camps d'estudi. També la meua companya, la Montserrat, que es dedica professionalment a les qüestions de patrimoni i fotografia antiga, m'ha incentivat en aquesta direcció. I sobretot, és una possibilitat amb la qual m'he anat trobant al llarg del treball de camp: Si les imatges són sempre importants, esdevenen fonamentals en el cas de la història de la joventut: pocs grups socials com les cultures juvenils han estat configurats d'una manera tan determinant per la imatge, les modes, la fotografia, les arts gràfiques, els còmics, el cinema, etc. Per altra banda, en les històries de vida hi ha sempre al·lusions a imatges concretes ("Tinc impactes visuals"). Era corrent que en el decurs de la conversa els informants em mostressin el seu àlbum de fotos, o els seus records personals (pòsters, músiques, habillaments de joventut), de vegades un veritable museu etnològic de la vida privada.

De fet, un dels objectius inicials de la recerca era reconstruir la història de la joventut local a través de la fotografia, tot establint un diàleg entre les fonts gràfiques, provinents tant d'arxius fotogràfics d'institucions, periòdics i fotògrafs, com de col·leccions privades (que recullen àmbits de la vida quotidiana sovint oblidats). Tot i que aquest objectiu no ha estat possible dur-lo a terme sistemàticament, per limitacions materials i de temps, he anat recollint en aquesta direcció diversos materials, alguns provinents dels fons dels informants i altres d'un primer escorcoll en arxius fotogràfics, tasca en la qual he rebut la col·laboració inestimable de la meua companya. L'ús de les fonts gràfiques, en especial de la fotografia, és un referent cada cop més present en els estudis socio-culturals. La seva virtualitat com a element no només d'il·lustració, sinó també d'informació i comprensió, ha estat subratllada per les tendències més renovadores de les ciències socials (vegeu, per exemple, Franco FERRAROTTI, *Dal documento alla testimonianza. L'uso della fotografia nelle scienze sociali*, 1974).

En aquest apèndix presento una mostra del material gràfic recollit, sobretot de fotografies, a través de sis àmbits, que il·lustren els possibles usos analítics que en deriven, a aprofundir en el futur: 1) Una història del Fronte de Juventudes a partir de les fotografies; 2) Imatges de la Festa de Sant Tomàs de 1958; 3) La vida d'un dels nostres millors informants a través del seu arxiu gràfic personal; 4) Una selecció de còmics; 5) Un recull de premsa del Festival Jaloomb 67; i 6) Una mostra del diverses revistes juvenils locals de diverses èpoques (analitzades en un altre apèndix amb anterioritat). Vull destacar, en especial, el contrast entre el primer i el tercer apartat, tant en el temps (la postugerra i els 60-70, com en l'esfera de la vida (pública i privada) i en la dimensió ideològica (franquisme i antifranquisme). I ho vull fer perquè en aquest cas les imatges "canten" de forma magistral els canvis socio-culturals.

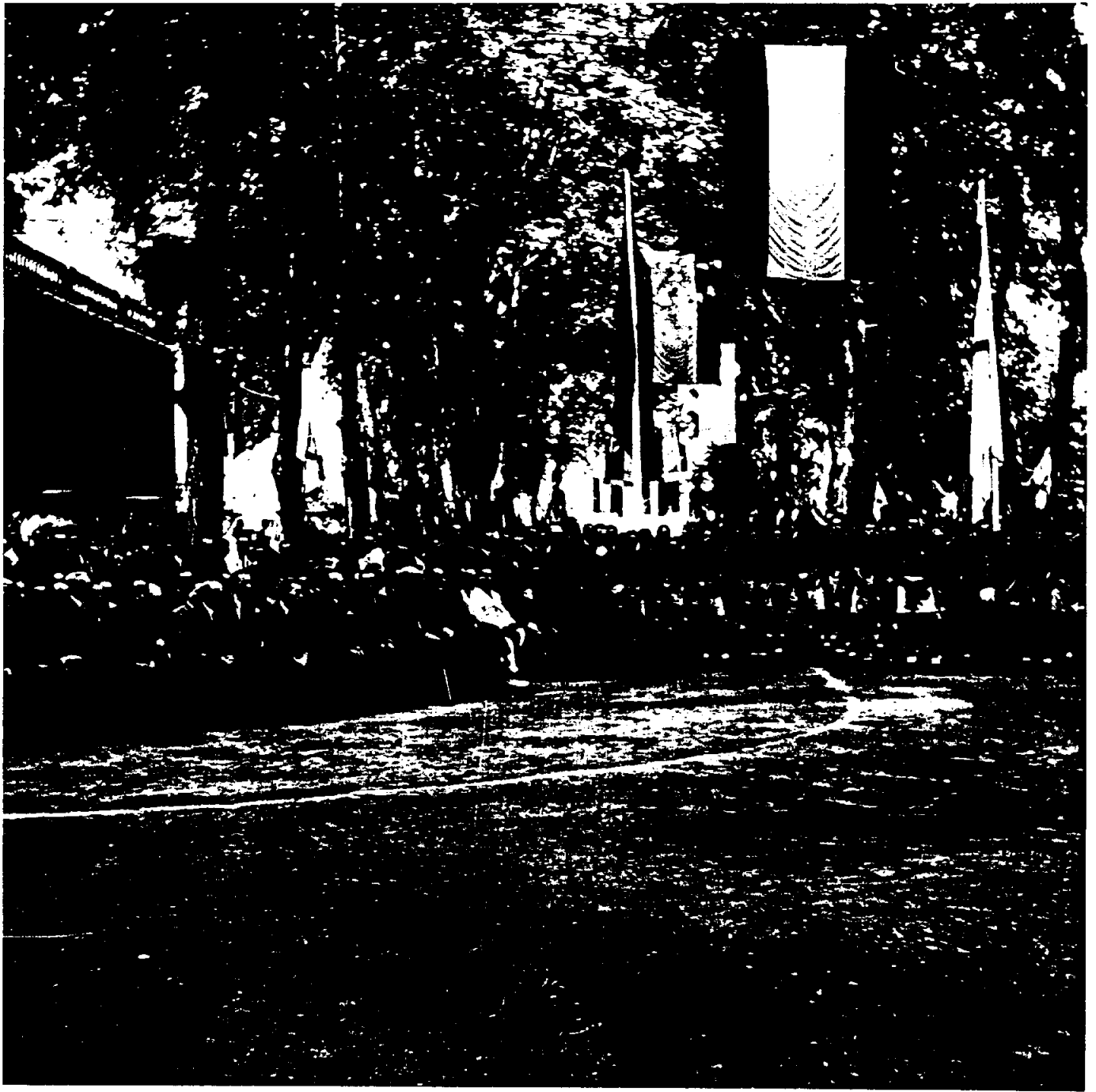
1. Visions d'una època: del Frente de Juventudes a la OJE

El Frente de Juventudes fou la institució oficial creada pel règim per formar les noves generacions. La seva activitat i repercussió, que amb diverses transformacions formals i de contingut cobreix tot el període franquista, és descrita en diversos capítols de la tesi ("Yo tenía un camarada", "De OOJJ al FJ", "Enquadrats", "Sin tiempo para pecar", "Instructores", "Transicions I").

Aquest apartat recollia inicialment quatre fotografies procedents del fons de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, que reproduïen una desfilada del Frente de Juventudes als Camps Elisis durant les Festes de Maig de 1943. Quan la tesi estava gairebé del tot impresa, la meua companya ha localitzat a l'Arxiu Històric Provincial una riquíssima col·lecció amb tots els fons (fotografies i negatius) procedents del FJ (que no se'm va deixar consultar fa un any). Tot i que no ens han permès la reproducció dels negatius, he optat per incloure les fotocòpies d'algunes de les fotografies. Malgrat la qualitat deficient de la còpia, crec que l'interès de les imatges ho justifica plenament. A banda d'il·lustrar magníficament els canvis formals que van de les Falanges Juveniles de Franco a la OJE, són una font informativa de primer ordre, que he cercat de posar en diàleg amb alguns fragments de testimonis biogràfics que fan referència als aspectes retratats.

1 i 2. Formació del Frente de Juventudes durant la Festa Major de Lleida. Desfilada davant les autoritats. Camps Elisis, maig de 1943.

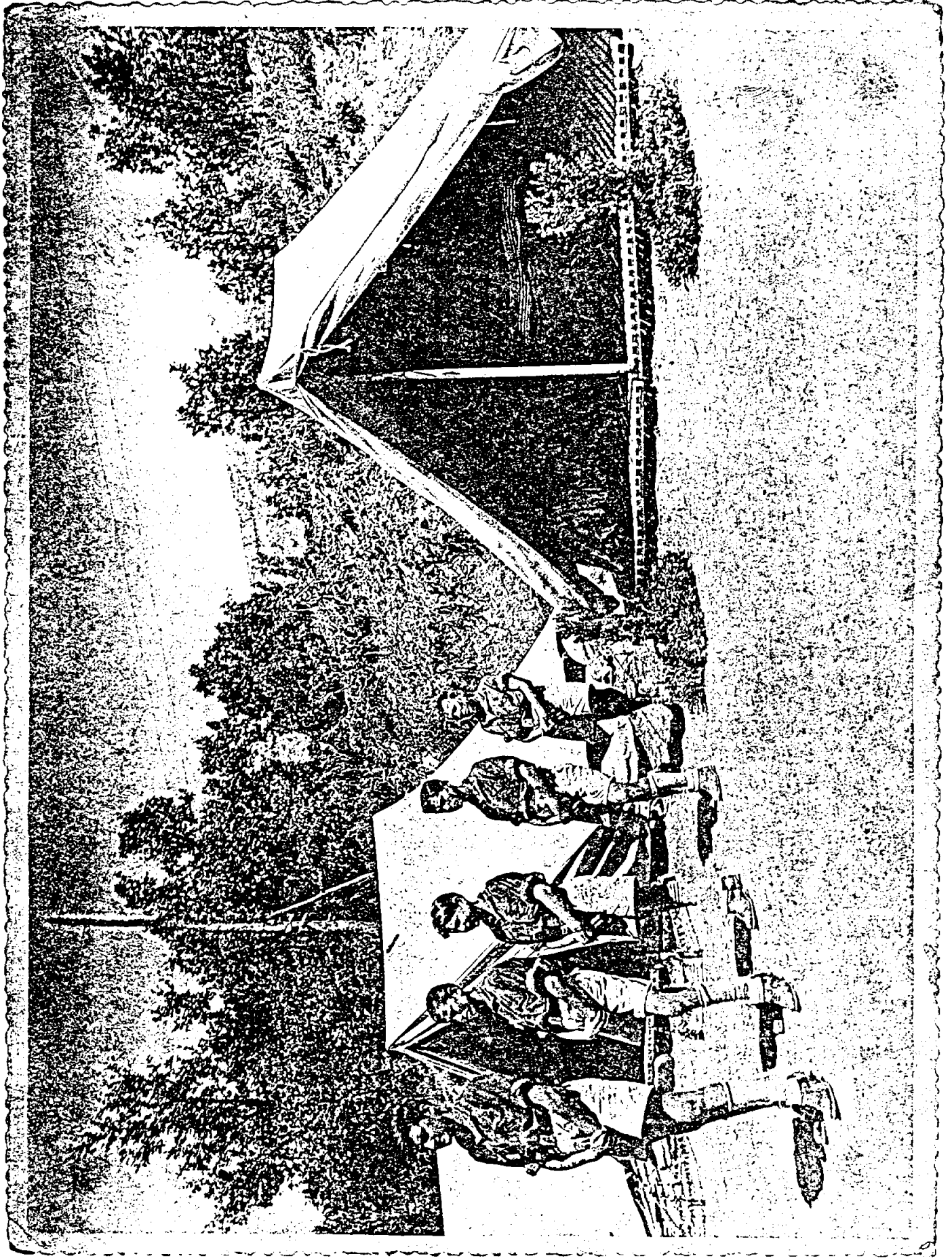
3 i 4. Ball de bastons durant la festa major de 1939.

"Quan van entrar i van ocupar Lleida les tropes del Franco, d'immediat venia la Festa Major, i una de les coses típiques de Lleida era el ball de bastons, que feien los nois de la casa de la Misericòrdia. Però com que no hi havia res, l'Ajuntament en va buscar alguns. A mi, com que vivia allí, me van agafar. Era el més petit i me van donar una bandera. I recordo que devia estar cansat, i estava repenjat a la bandera, i va venir un instructor, un tal Fischer, i em va fotre dos bufetades que me van revolcar per terra" (LLUIS).

5. Campament "El Rosellón". Ager, 1944.

*"Del Frente de Juventudes, vulguessis o no vulguessis, se n'ere. Molta gent ho ere per una raó òb-
vi: cada fin de semana se n'anaen por ahí. I això era d'entrada un bocata de sardina amb oli i a lo
millor un dinar a l'endemà. Per molts famílies ere important, ere una manera de subsistir"* (BENET)

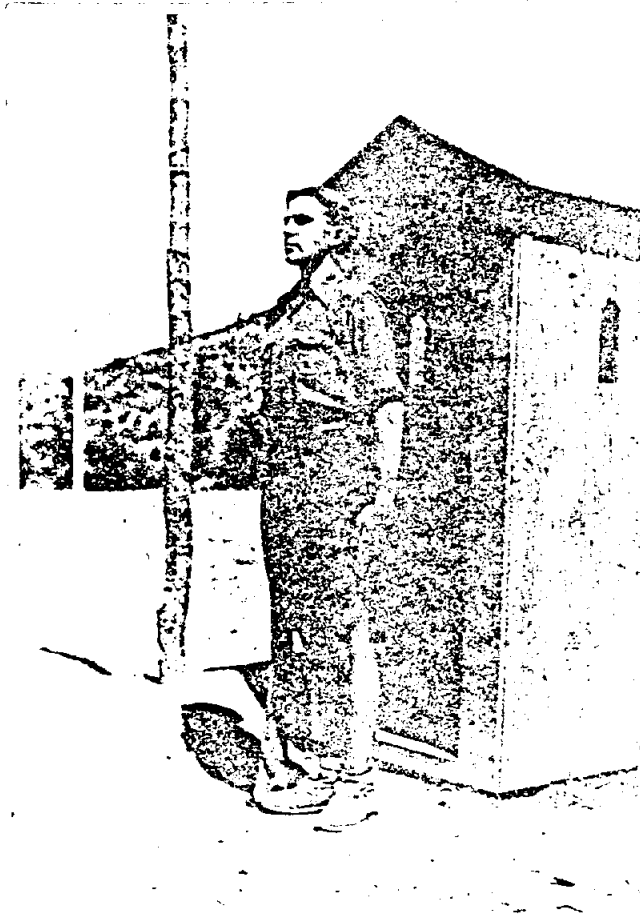

6. Campament "El Rosellón". Ager, 1944.

7. Campament Flamisell Pobleta de Bellveí 1957.

"La nostra joventut una de les facetes és que estàvem sempre enquadrats. Tota la joventut nostra va funcionar amb graduacions. Hi havia tres categories: flechas dels 6 als 14 anys, a partir dels 14 eren arqueros, i a partir dels 16 fins als 21 cadetes" (RAMON)

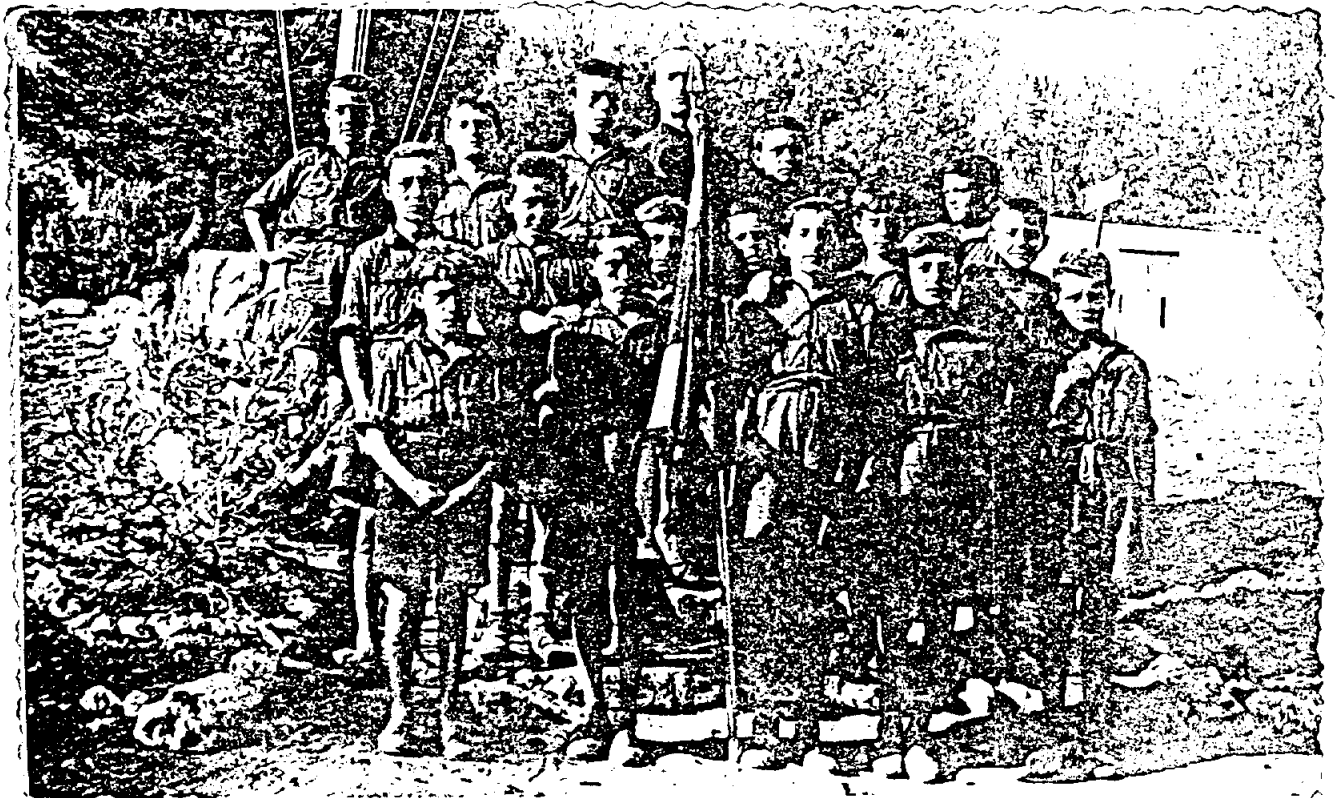
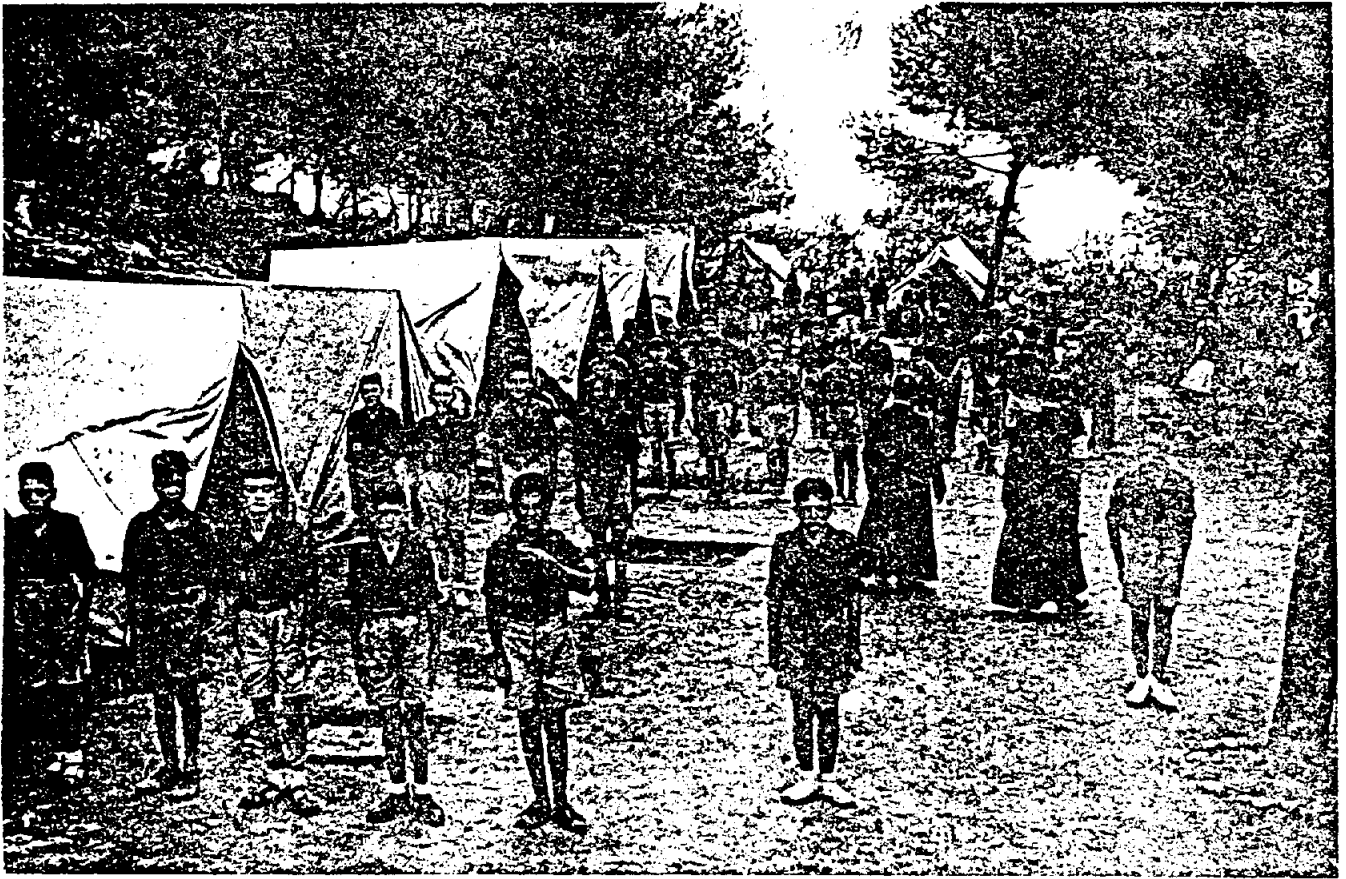
8. Campament 8 de Abril, 1940.

"No vull dir que fos un desastre, però l'aire militar que ens donaven: a formar i a crits, i a la nit los caïdos. Era a cop de trompeta. Si els castigaen els feien estar al palo, mitja hora firmes" (DAVID)

9. Concentració de Cervera, sense data.

"Somos una generación muy violenta. La educación paramilitar, que nos enseñaban a tirar bombas, hacíamos instrucción con unos fusiles de madera..." (RAMON)

10 i 11. campament llerda. Torredembarra, 1946-47.

"En aquella època no es feien vacances. Jo recordo que la primera vegada que vai veure el mar va ser als campaments del Front de Joventuts de Torredembarra" (RAMON)

"El campamento es un pueblo con su capellán, médico, clases, diversiones, la disciplina se hace agradable al elevar su formación y elegancia moral y patriótica" (CLARA VOZ, n.12, 1946)

"La vida del campamento es dura pero alegre. No queda ni un resquicio libre para la holganza. No hay tiempo ni para pecar" (CISNE, n.5, 1951)

ROGAD A DIOS EN CARIDAD
por el alma de los jóvenes

Enrique Plana López
Juan Martínez Palazón
Saturnino Cenarro Bielsa
Antonio Ballesté Castelló
Jaime Carolá Vilá
José Sacristán González

Encuadrados en las Falanges Juveniles de
Franco del Frente de Juventudes

Caídos en acto de servicio en el accidente
ocurrido en la carretera de Balaguer a Tremp,
al trasladarse al campamento «Simancas» de
Espot (Lérida), el día 21 de Julio de 1942

— R. I. P. —

*Al cumplirse el cuarto aniversario de
aquella fecha inolvidable en que perdieron
sus preciosas vidas en acto de servicio por
España, el Frente de Juventudes y sus
aflijidas familias honran su memoria y
suplican la asistencia a los funerales que
por el eterno descanso de sus almas ten-
drán lugar, D. m., el día 20 del corriente,
a las once de la mañana, en la Iglesia
Parroquial de San Pedro (Catedral).*

Lérida, Julio de 1946.

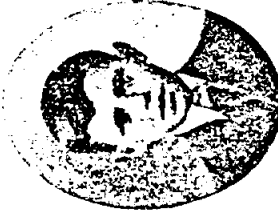
"Jo recordo un fet trascendental de la història dels campaments aquí Lleida. I és el primer campament de muntanya, que es fa a Altron. Mos portàven en camions, i un any, per allà a començaments dels 50, un camión va volcar, i van morir cinc nens, que estan enterrats junts al cementiri de Lleida. Més que pel fet de cinc nens que moren, va ser molt important perquè eren cinc fills de cinc falangistes" (RAMON)

Saturnino Cenarro Bielsa

Enrique Plana López

Antonio Ballesté Castelló

Jaime Carolá Vila

Juan Martínez Palazón

José Sacristán González

IN MEMORIAM

En el piadoso recuerdo de vuestra presencia, logramos pervivir la ofrenda mártir de vuestras vidas truncadas en flor. El dolor de los que os lloran y la resignación cristiana albadanean la llamada de lo infinito.

Con la misericordia de Dios y en el descanso eterno de vuestras almas, nobles y heroicas, ofrendamos piadosos las oraciones de todos los días.—R. I. P.

ORACIÓN

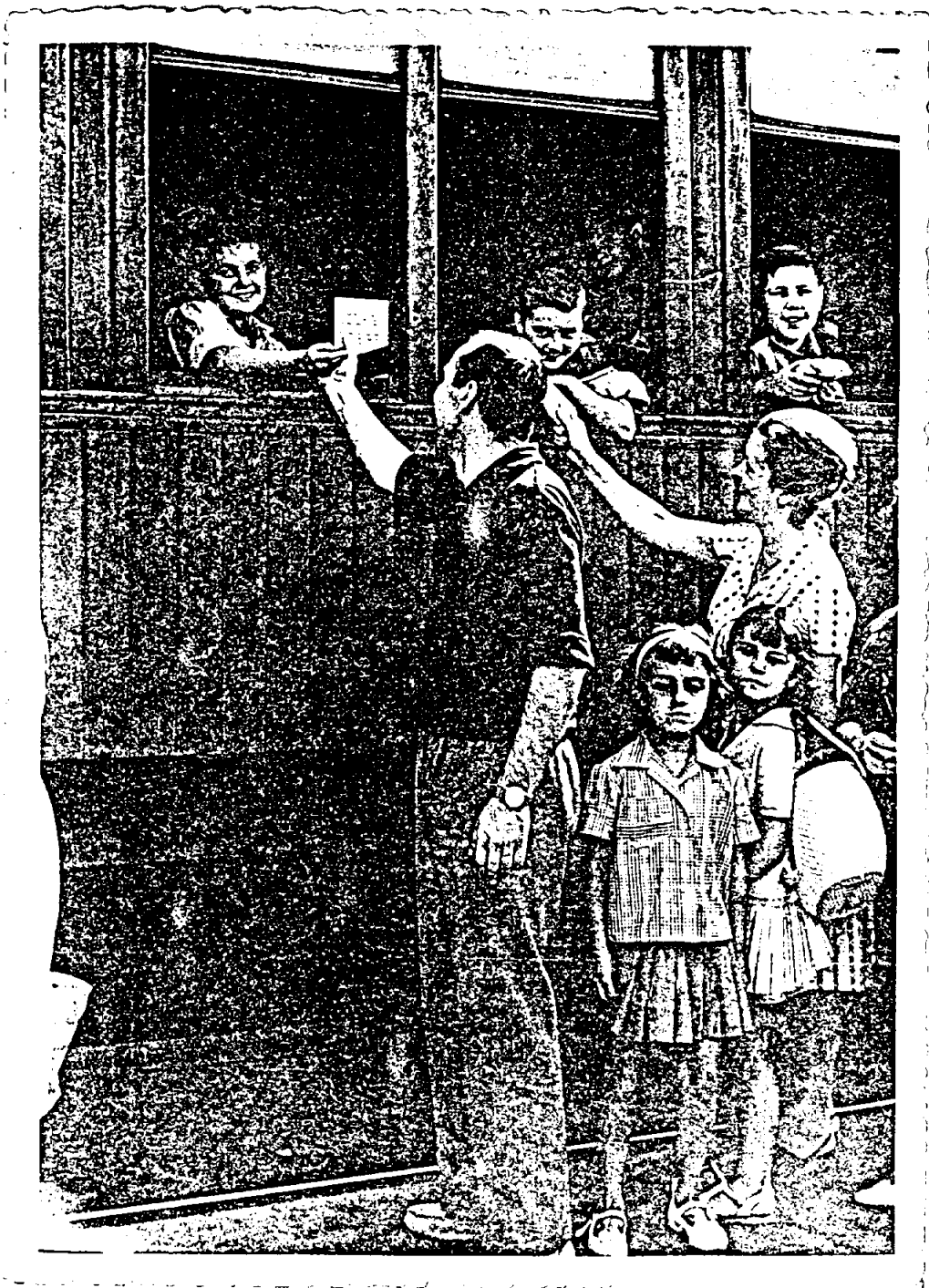
ESTÁIS PRESENTES EN NUESTRO AFÁN

El arco tenso de vuestro espíritu se disparó y vuestra alma proyectándose sin una vacilación, sin un desvío hacia lo alto, nos dejó en compensación la reliquia y el dolor de vuestros cuerpos mutilados, rotos.

A vosotros, que ya gozáis de la eterna posesión de vuestro lucero, ante Dios, os invocamos. Infundidnos el valor suficiente para que no se malogre vuestro sacrificio, para que sepamos mereceros.

¡ARRIBA ESPAÑA!

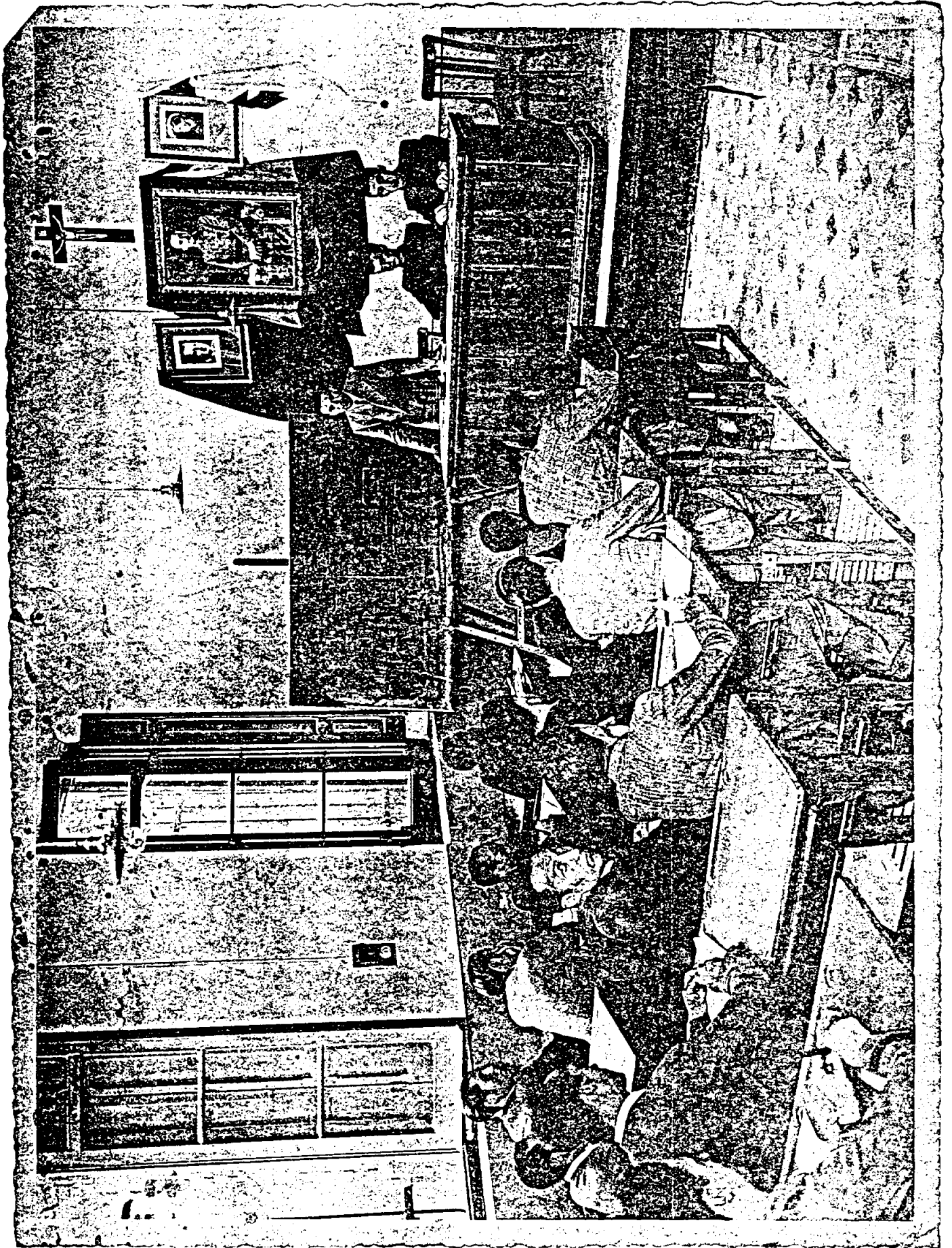

12. Comiat dels nens que van al Campament Flamisell, 1962.

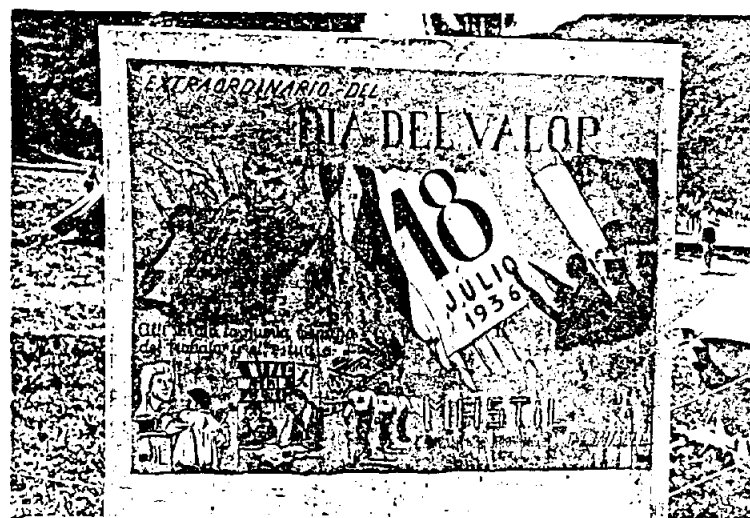
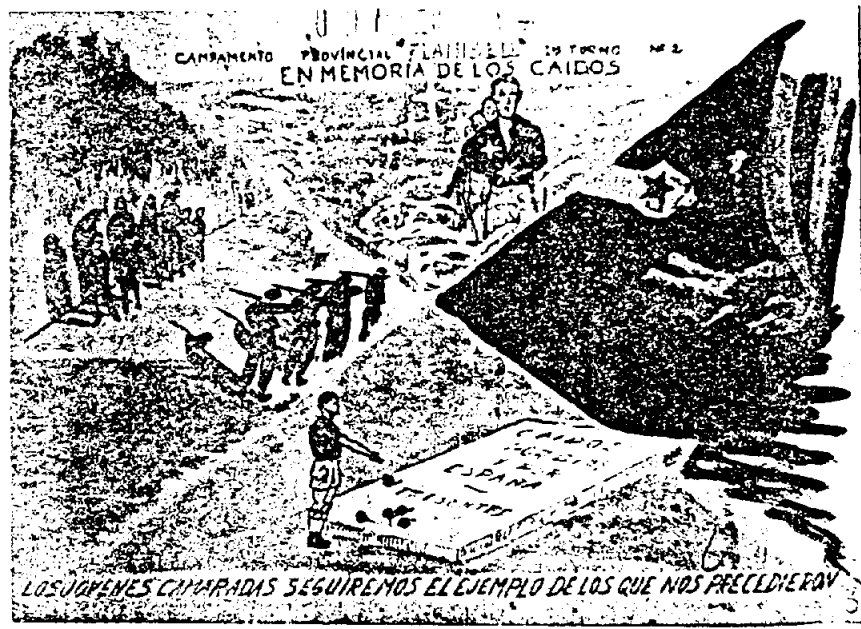
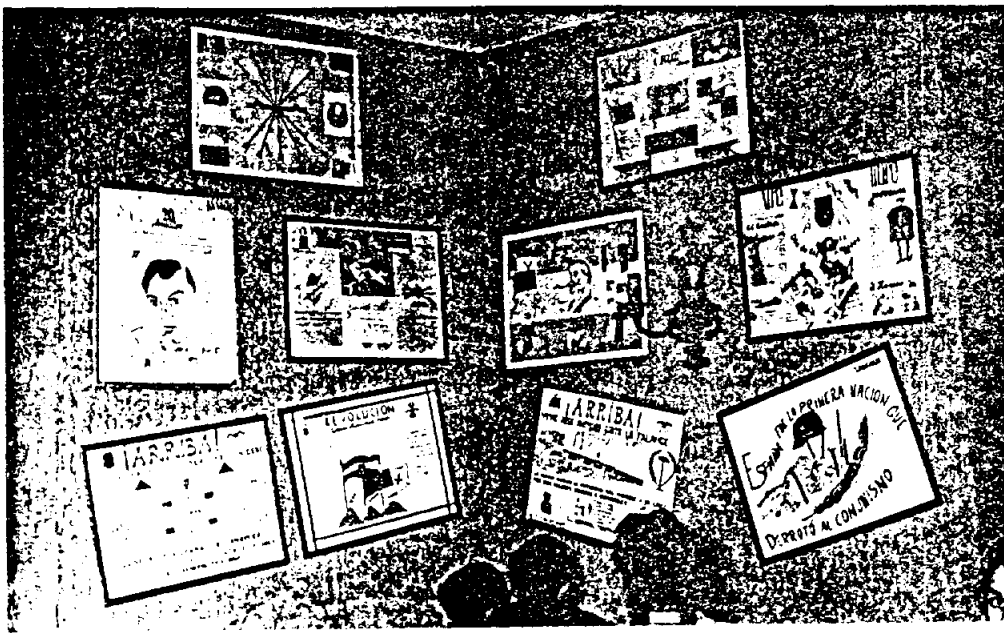
13. Campaments de la OJE. Altron 1966. Estació de Lleida.

"Y después ya desapareció la cosa de Falange, cuando aparece la OJE. Entonces se pone la camisa de color pardo, la boina de otro tipo, el pantalón de color gris, y en vez de bota claveteada, zapato estilo segarra de color marrón. Aquello era Falange descafeinada" (JESUS)

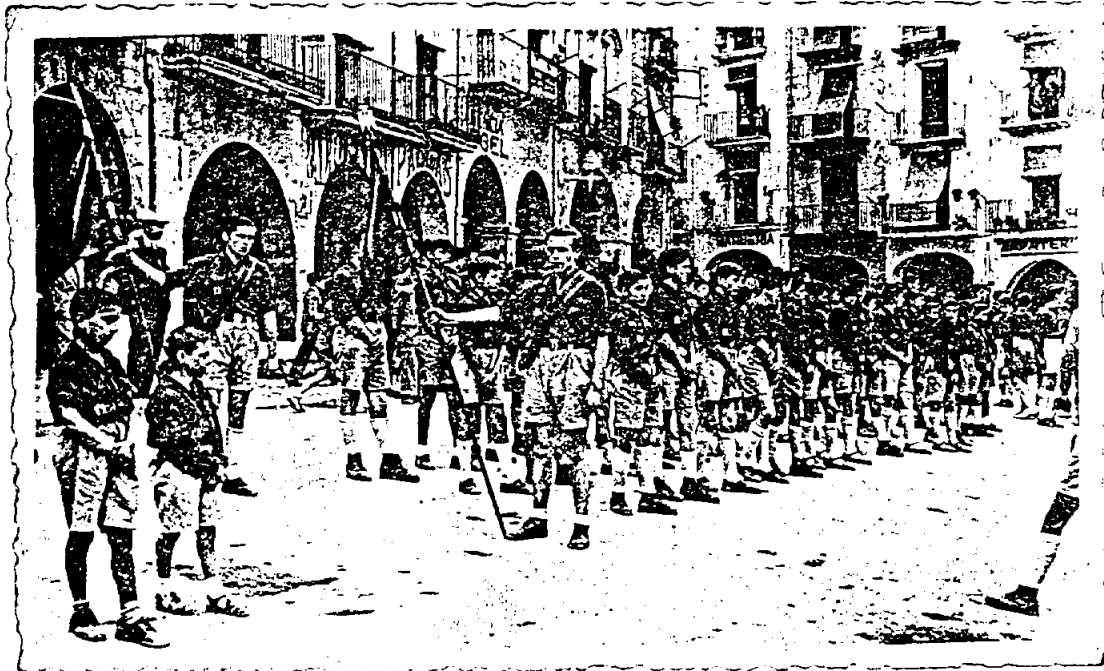
14. Curs d'instructors del FJ per a mestres de Lleida, sense data.

*"Tots los que fèiem Magisteri tenfem que treure lo títol d'instructor d'acampada. I teníem que nar durant vint dies a ajudar als mandos del Front de Joventuts en un campament de crios petits" (FREDE-
RIC)*

15-17. Pancartes del Campament Flamisell, 1957.

"T'obligaen dia sí dia no a fer consignes polítiques. Tots los nens estaen callats, i jo els hi dia, per exemple: "Y fieles al Caudillo son". I durant dos o tres minuts jo explicava als nens lo desarrollo d'aquesta frase, en to marcial, rigurós, i tal com m'havien ensenyat a l'Escola de Magisteri" (RAMON)

18. Concentració de les Falanges Juveniles de Franco. Balaguer, anys 50.

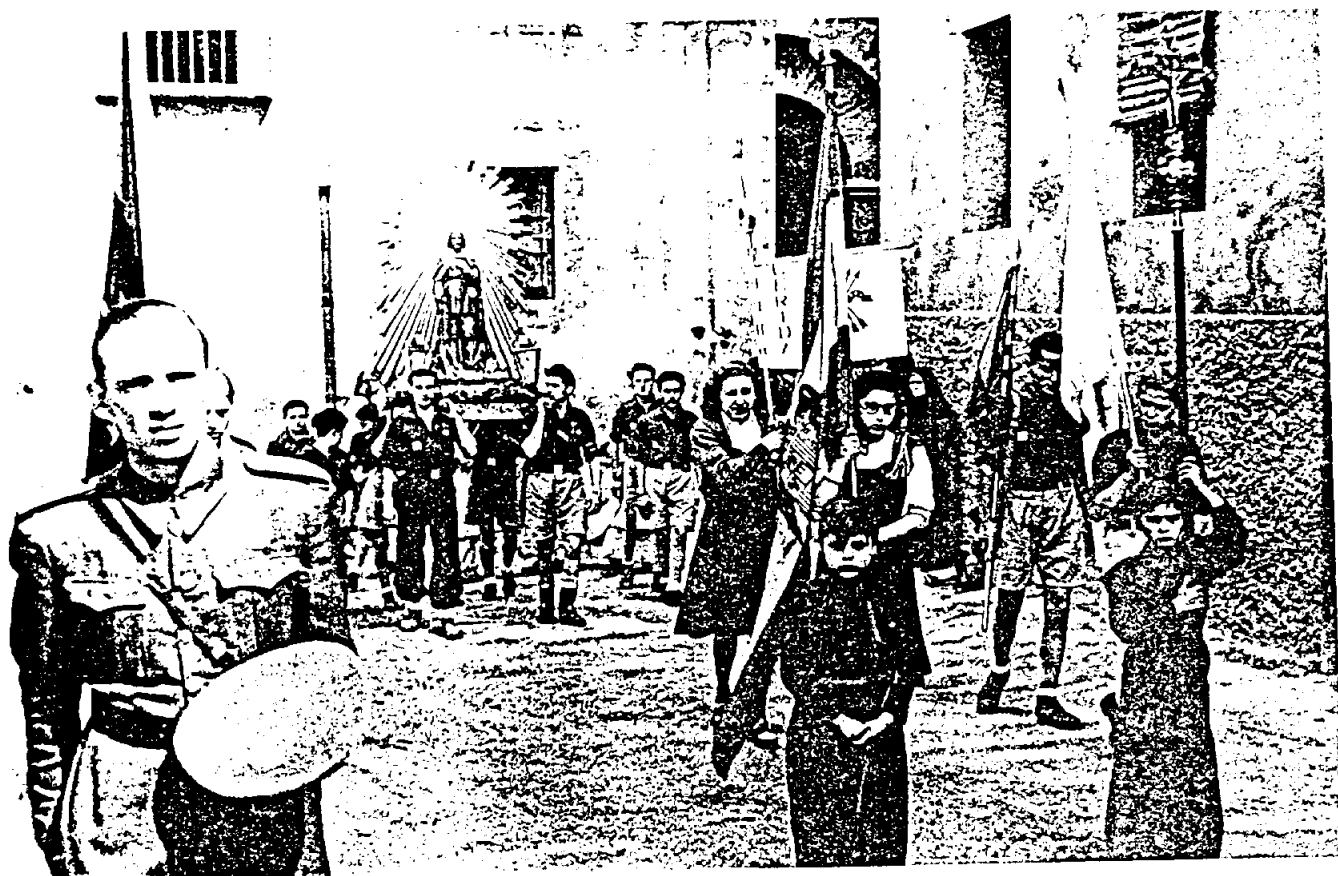
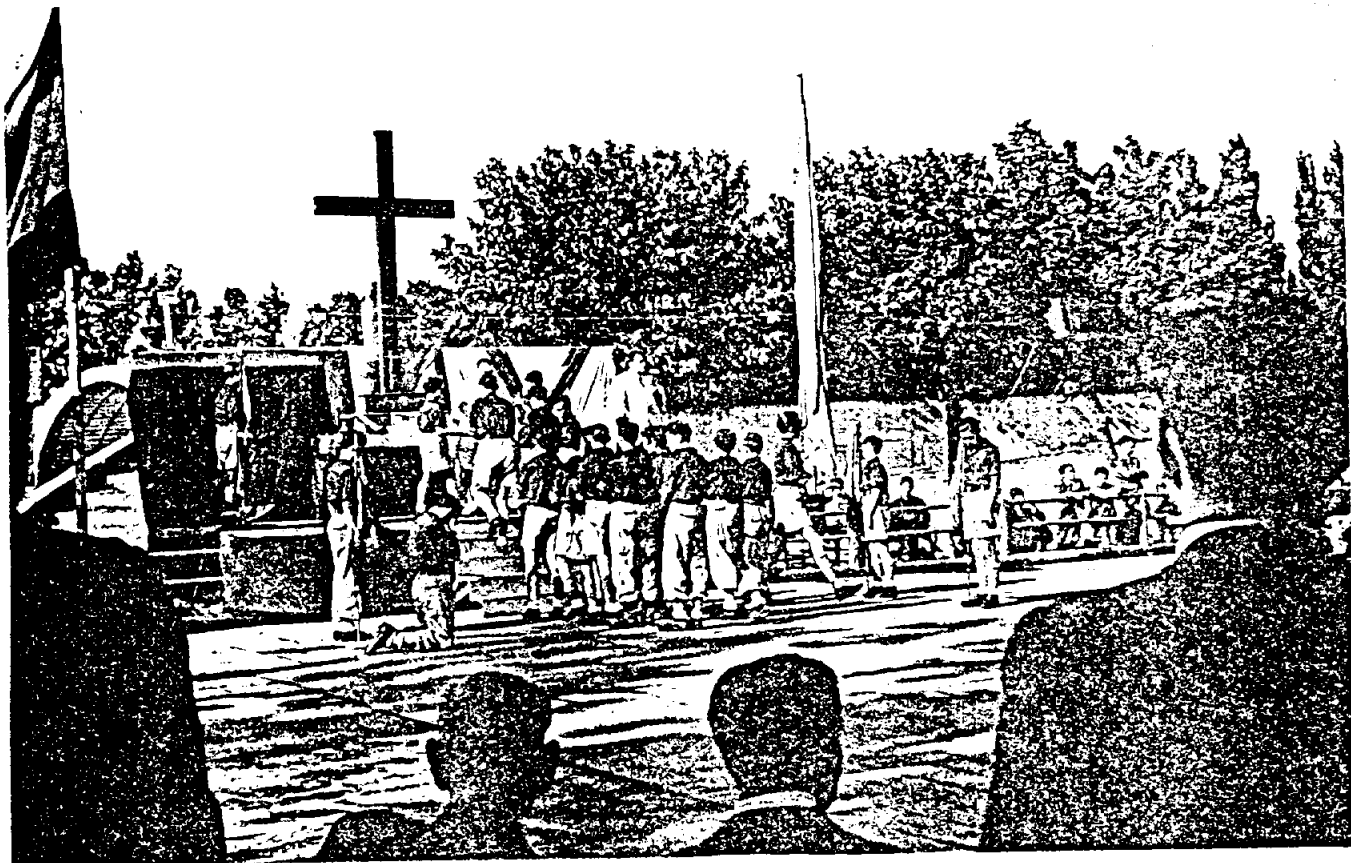
*"Les concentracions aglutinaen els que feien activitats. Es fixaen molt en el número de participants. Molts en realitat hi anaen perquè els hi pagaen tot. No sols en feien a Lleida ciutat, sinó que inclús me'n recordo haver anat a Balaguer. A Lleida jo recordo al camp Escolar una concentració a l'any"
(ELOI)*

19. Concentració al Camp Escolar de Lleida, anys 50. Militants de les Falanges Juveniles de Franco saludant el governador civil.

21-23. Concentració a Cervera, anys 50.

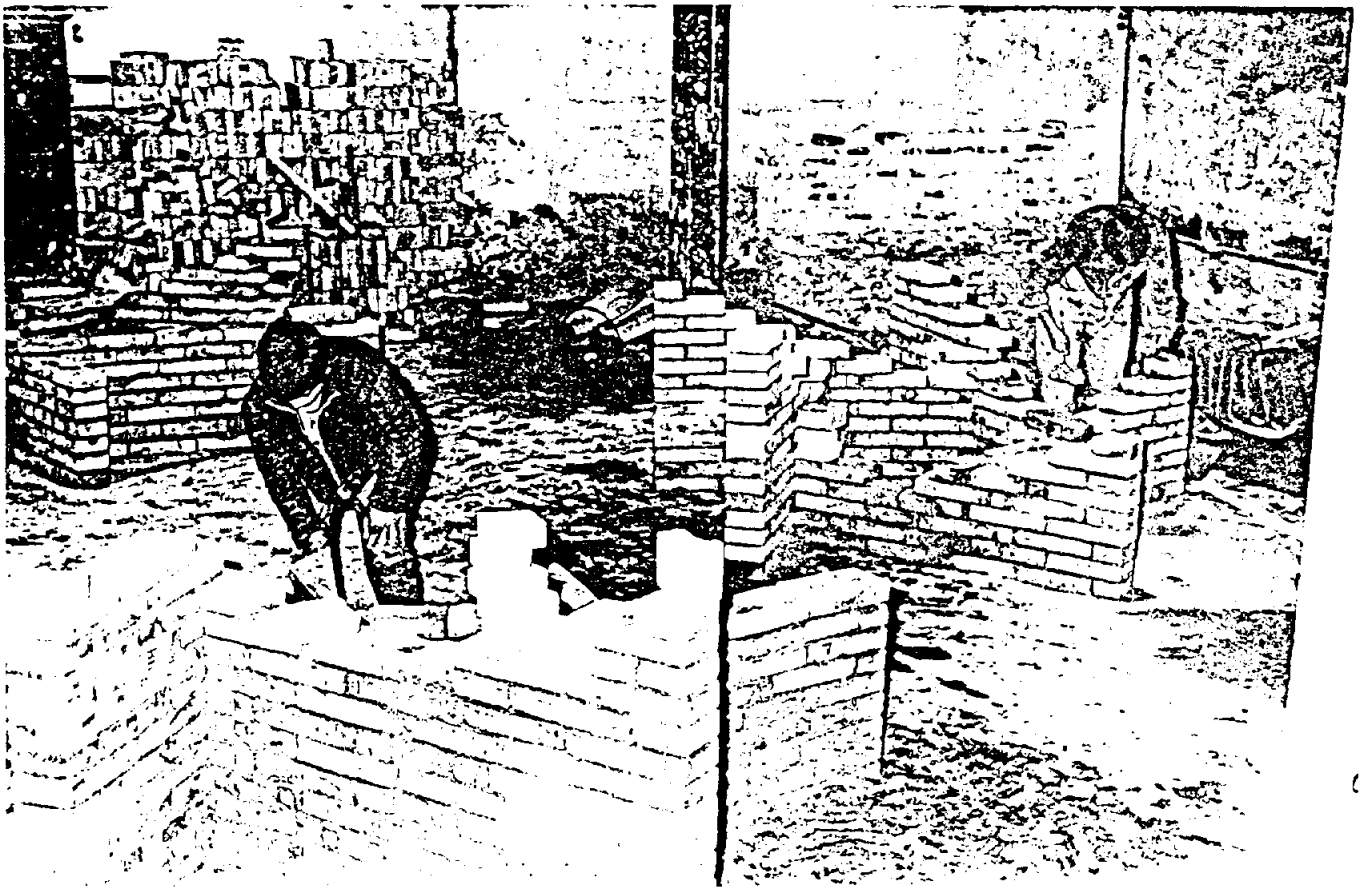
24-25. Actes públics del Fronte de Juventudes, sense referència.

26. Guàrdia del Frente de Juventudes davant del monument als caiguts, amb motiu del dia del Dolor.

"Una vegada, lo vint de novembre de 1953, dia del dolor, aniversari de la mort de José Antonio, estàvem convocats a les sis del matí tots los de Magisteri al Front de Juventudes, per anar fins el cementiri i llegir el testament de José Antonio, a l'hora que ell va morir, quan sortís el sol. Estàvem tots allí vestits de falangistes, amb la roba que mos deixaven per aquell dia. I davant de la creu de "Los caídos por Dios y por España" vam llegir el testament, vam cantar el Cara al Sol, i mo'n vam tornar cap a Lleida que es feie de dia" (FREDERIC).

27-28. Escola del Treball, començaments dels 60.

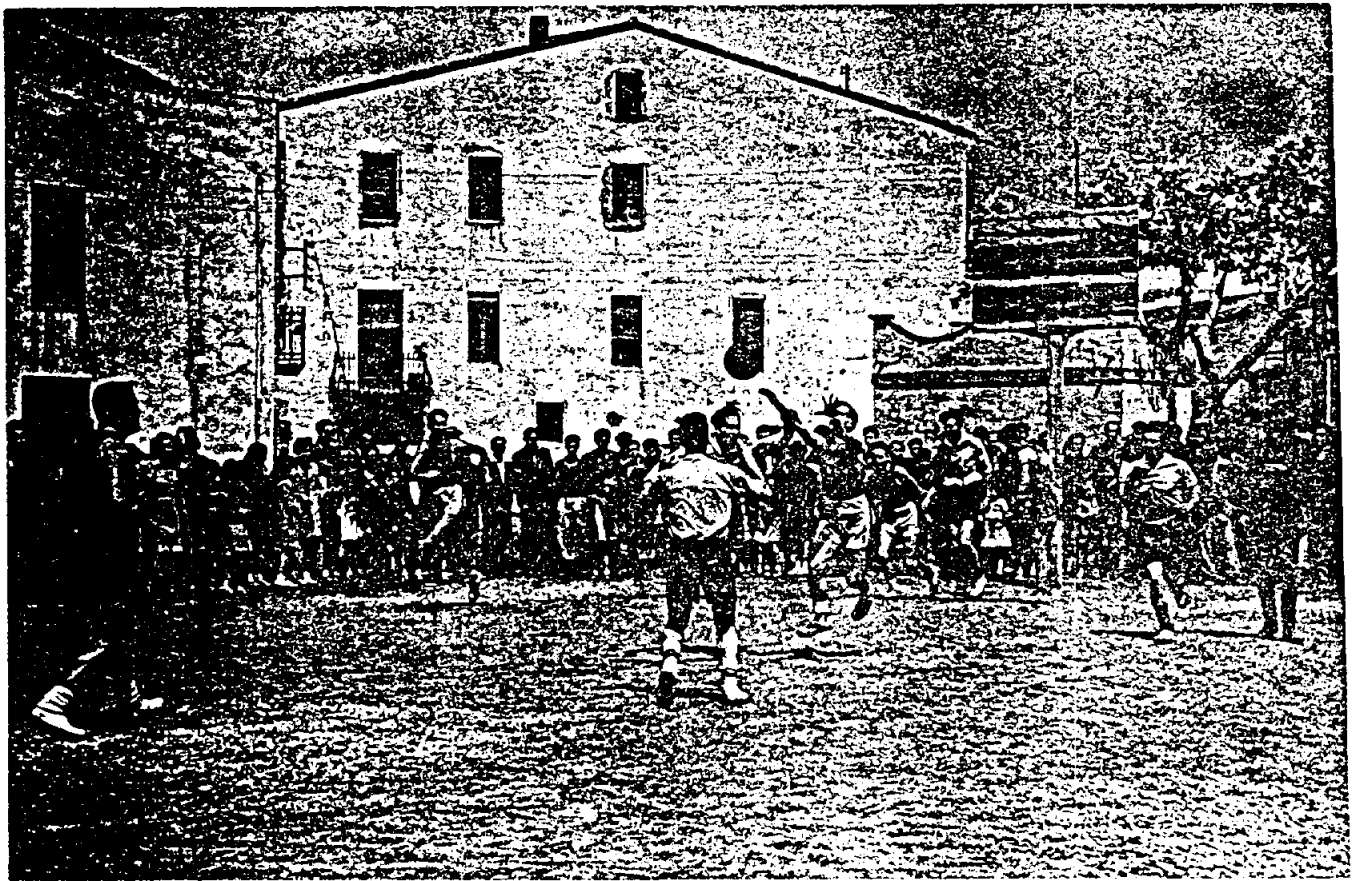
"Las clases a la juventud trabajadora se impartían en centros como la Escuela de Maestría Industrial (la antigua Escola del Treball), el Angel Montesinos, la Academia Mariana. Los aprendices de empresas también se controlaban, y los empresarios estaban obligados a enviar semanalmente a los aprendices para recibir enseñanzas de los programas de formación política"(MARCOS)

29. IX Concurso de Formación Profesional Obrera, Lleida, 1955.

"La juventud trabajadora tenía como expresión última de participación el concurso de Formación Profesional Industrial. Primero se hacía el concurso interno en cada una de las empresas y talleres.

Los concursos estaban montados en plan de competición deportiva. Hubo uno de Lérida que fue campeón nacional, un chico que torneaba de maravilla" (MARCOS)

30. Partit de bàsquet, anys 40.

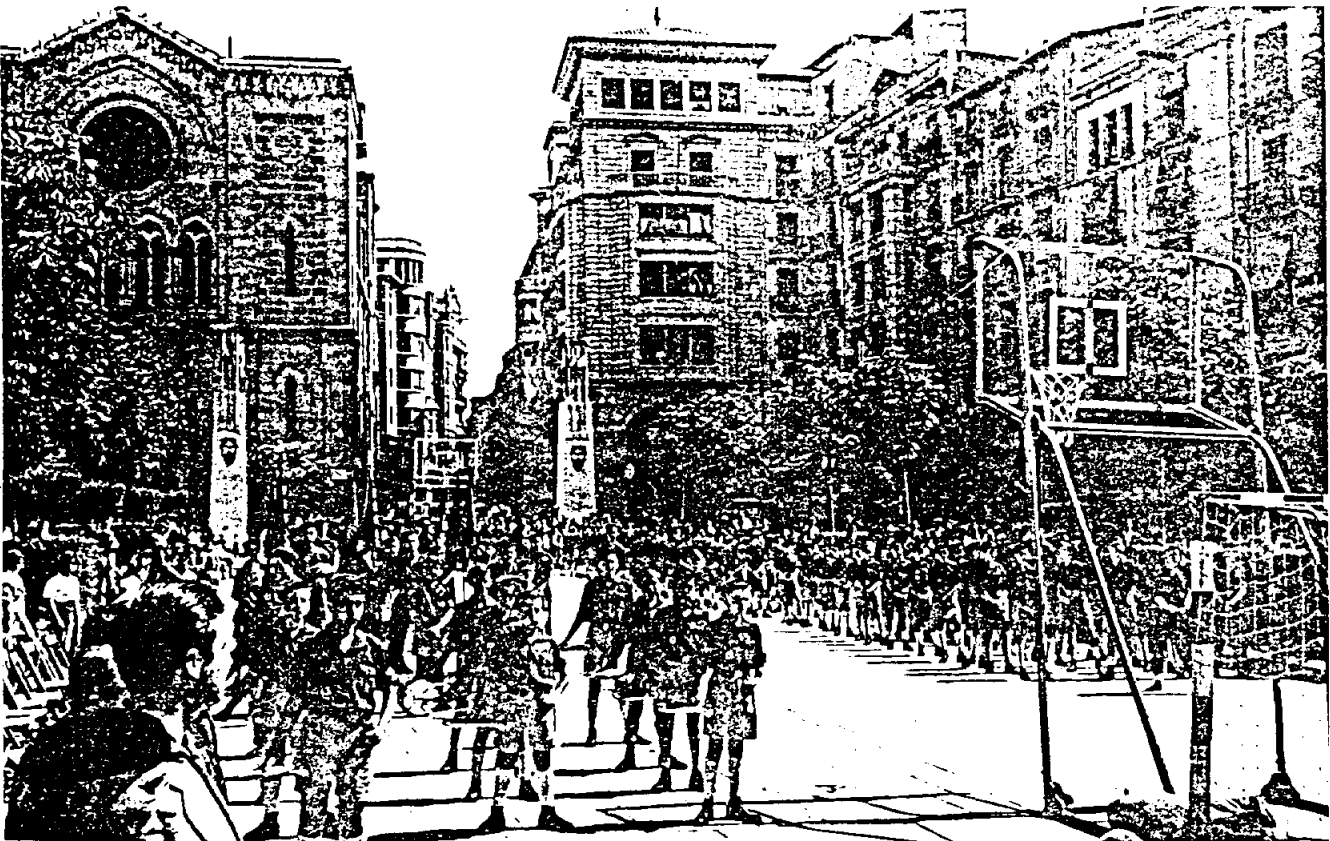
"Hi havia los equips de bàsquet de los que formaven part l'Escola del Treball, que això ja formava part de Falange. Hi havia els del SEU, que eren estudiants. Hi havia los del Frente de Juventudes... Nosaltres (els dels Huracans) érem l'únic equip que no perteneixiem en cap organisme. Entrenàvem al camp d'Esports, però com no érem d'ells, ens ho boicotejaven... I si a lo millor jugaves contra el SEU, la gent: "Vinga, pareu-los en aquets". La gent no estava a favor nostre. Estava en contra de tots aquells!" (PASQUAL)

31. Trofeu Joventuts, Camp Escolar, anys 50 (probablement)

32. Trofeu Joventuts, Camp Escolar, anys 50 (probablement)

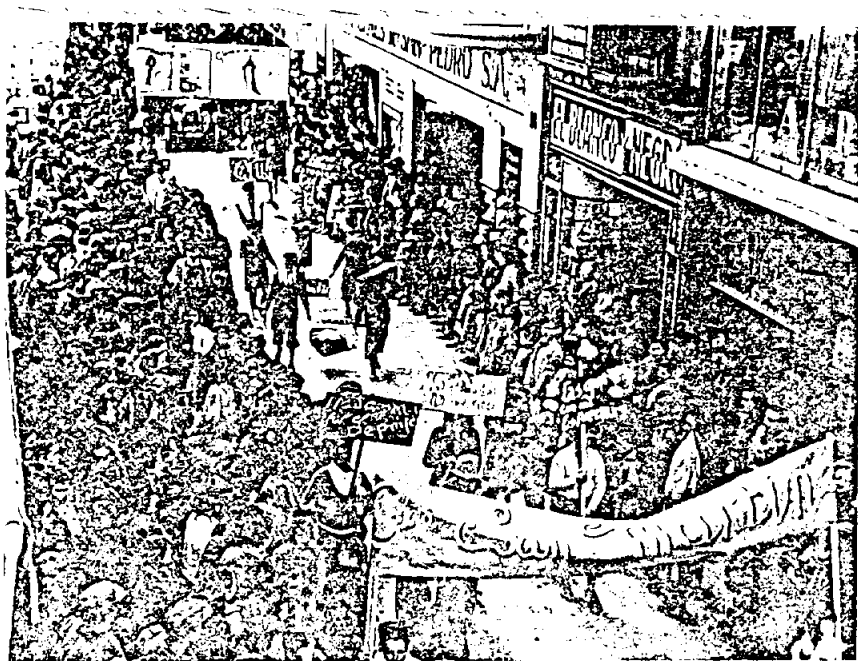

33. Formació del Frente de Juventudes durant el dia del Minibasquet. Plaça de Sant Joan. Principis dels anys 60.

2. La festa de Sant Tomàs d'Aquino de 1958

Les següent vuit fotografies són també una troballa del fons del Frente de Juventudes de l'AHP. Tot i no estar datades ni documentades, ha estat ben fàcil deduir que es tracta de la famosa desfilada de Sant Tomàs de 1958, el precedent del suggestiu "carnaval del pi" de 1961, després de la prohibició de la Festa per part del bisbe del Pino. A banda del magnífic ambient que descriuen (molt més evident en l'original: les que veu el lector són fotocòpies de fotocòpies!), l'interès de les imatges és que es corresponen a la perfecció a la descripció dels nostres informants: l'ambient festiu, la desfilada pel carrer Major, la carrossa contra una professora de llatí, la carrossa contra una professora de francès, les ironies amb les institucions educatives (l'Escola de Magisteri) i sobre la vida burgesa local: un veritable carnaval que es va "escapar de les mans" als "mandos" del FJ que l'havien promogut! Llàstima que no hi hagin imatges del Carnaval contestatari de 1961! Obviament, abans de veure les fotografies recomano rellegir els apartats 1, 2 i 3 del capítol V (en especial el titulat "Lo primer escape").

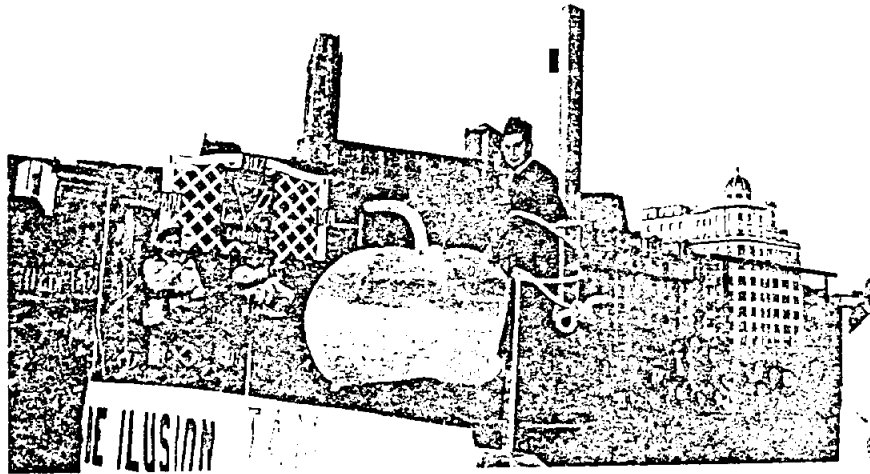

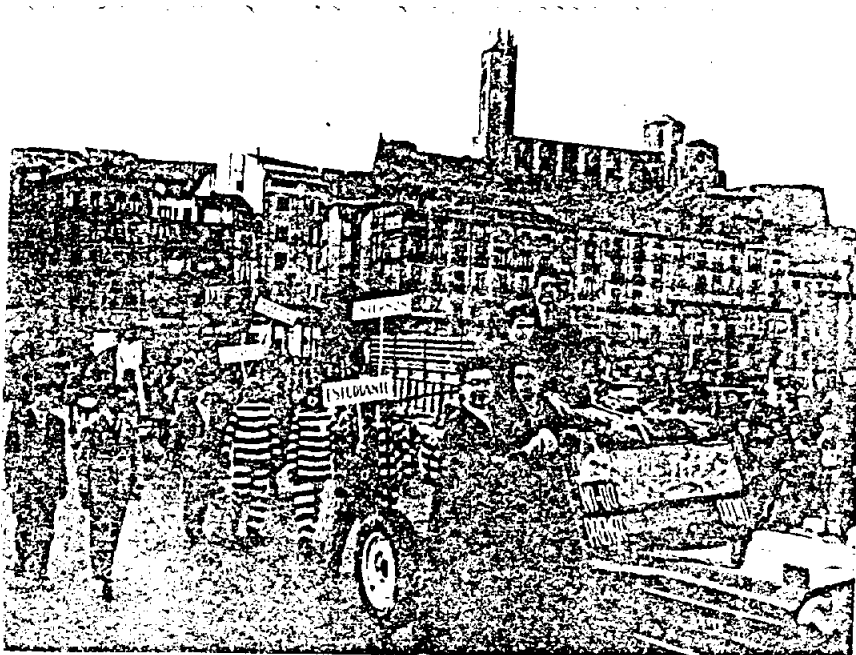
1 i 2. Cercavila de Sant Tomàs pel carrer Major. "La festa de Santo Tomàs de Aquino ere l'únic dia que se le permiteia a la joventut fer una mica el què volia. Primer es feia una missa a la catedral que la feia l'Aurelio del Pino Gómez. D'allí anavem a l'Antorxa que es feien els partits. Se feia un festival al Teatre Principal. Alguna vegada s'havia llençat algun confetti... Recordo una, a finals dels 50, que l'acte principal era una mena de desfile de carrosses. Cada col·legi feia una carrossa: l'Institut, l'Escola de Maestria, l'Escola Pericial de Comerç, los Maristes, l'Escola de Magisteri, San Martín... Passava pel centre comercial de Lleida d'aquella època, pel carrer Major" (RAMON)

3 i 4. Carrosa "Nuestro Porvenir", sàtira dels exàmens, pel carrer Major i "Fernandito". "Lo primer escape és precisament el 58 si no m'equivoco, que s'organitze un Sant Tomàs intercol·legial, que pràcticament tot lo dia se converteix en una festa. Fins aquell moment se celebrae Sant Tomàs però no d'aquesta manera multitudinària. Suposo que ho devien inspirar aquells de la OJE i los professors de la F.E.N. i d'Educació Física, però se'ls hi dispara una miqueteta. Els tios lo que volien fer, pues al dematí quatre carreres, a la tarde un partit de bàsquet. I algú devia dir: pues mos disfressem i fotem un passacalles per Lleida. Això els mateixos estudiants. I llavons se va organitzar un passacalles, amb un recorregut per tota la ciutat. Vam sortir tots de l'Institut. Vam anar dret cap al centre. Vam passar per Blondel, el Carrer Major, Fernando... Me'n recordo que per Ferran correa com un boig. Disfressats nois i noies junts! Estaen prohibits carnivals i clar, de repent vere gent disfressada pel carrer, hòstia! enlluernave. Ere l'alegria pel carrer" (MARIUS).

5. Carrossa "De ilusión también se vive", pel pont nou. "Va haver un any que van fer una cavalcada, per la tarda. Unes carrosses increïbles. Parodiaen els catedràtics, les carabasses. Potser ere molt cutre i a mi em va semblar fantàstic. Hi havia una carrossa que hi havia com unes reixes, i un tio que feia de botxí i anava tallant los caps dels estudiants. I un tribunal que semblava els catedràtics. Va ser bastant sonat, però em sembla que només se va fer un any" (JORDI)

6. Tractor per la premsa i grup d'estudiants "interns", pel pont nou.

7 i 8. Grup d'estudiants de l'Escola de Magisteri, pel pont nou. "La escuela nueva de Magisterio tardaron mucho en hacerla, y hubo unos que lo satirizaban" (JESUS). "Com que la festivitats aquesta los estudiants vam acabar fent balls i això lo bisbe del Pino no ho volia, i la va prohibir. Un any mos vam organitzar i vam fer un ataüt i hi vam ficar una frase lapidària: "Aquí yacen los restos de la festividad de Santo Tomás de Aquino", i la vam tirar al riu. Però ja no se va fer mai cap cavalgata de carrosses

3. Una vida en imatges: dels Striker's als Crows

Aquest apartat pretén documentar les transformacions en la vida quotidiana i pública dels joves durant els anys 60 i la primera meitat dels 70, a partir de les imatges d'una vida concreta. Es tracta de l'itinerari personal d'un dels nostres informants, en Josep Ripoll (que a petició pròpia, i pel caràcter evident de la seva identitat, és l'únic que apareix en el text sense pseudònim). Gràcies a la seva amabilitat, i a la col.laboració de Xavier Campillo, he pogut reproduir una petita part del seu riquíssim arxiu personal, compost de fotografies, pòsters i altres materials gràfics, la major part obra seva (en la doble vessant d'artista i músic). Les fotografies són còpies fetes a partir de l'original, i per tant la seva qualitat tècnica no és sempre òptima (algunes fotografies d'interès van tenir que ser rebutjades pel seu estat defectuós). Malgrat tot, la seva qualitat artística, i el seu interès històric i cultural, converteixen la mostra en una col.lecció singular, que permet documentar detalladament una trajectòria biogràfica específica, tot mostrant la dimensió quotidiana d'un període de canvis fonamentals en la condició juvenil (molt visible, per exemple, en tot allò que fa referència a la transformació de les modes i estils).

La història comença amb imatges de la seva infantesa, a la Lleida dels anys 50. Tot seguit reproduceix fotografies dels espais i àmbits de sociabilitat de l'adolescència: la muda per anar als "guateques", el club dels "Striker's", les basses, les boleres. En aquestes fotografies hi apareix un altre dels nostres informants, Alfons López ("Carles"), que és autor d'un còmic, reproduït en l'apartat següent, que reflecteix l'experiència d'aquest club juvenil. La part central de la mostra ressegueix la trajectòria dels Crows, el conjunt musical del qual en Josep va ser solista i guitarrista, entre 1967 i 1971. Després d'unes imatges del període juvenil (la decoració de la cambra, l'etapa "hippy", les activitats artístiques, el servei militar), apareixen algunes fotografies de "Virtuts Homòlogues", el segon grup musical d'avantguarda del qual va formar part, a mitjans dels anys 70. L'itinerari es clou amb dos retrats d'actualitat, obra de Toni Prim. Com a complement gràfic, afegeixo alguns retalls de premsa i cartells relatius als conjunts musicals als quals va pertànyer en Josep. Al peu de cada fotografia apareix la referència temàtica i cronològica, així com breus cites de l'entrevista d'en Josep, que al.ludeixen als aspectes retratats, o a la mateixa fotografia. Val a dir que les imatges remetent sempre a esdeveniments o processos descrits en diversos subcapítols de la tesi (fonamentalment: "La meua guerra van ser els Beatles", "Dels Striker's als Crows", "Guateques", "Peluts i barbuts", "Jaguars/Crows", "Virtuts Homòlogues", "Artimanyes"). Es a través de la lectura d'aquests relats autobiogràfics que el recorregut fotogràfic prén significació.

1. Els gegants de Lleida al carrer Cavallers. Anys 50. Fotografia presa des del balcó de la casa d'en Josep. "Vaig néixer a Lleida, l'any 1951. Nosaltres vivíem al carrer Cavallers. La família ere de tradició republicana. Quan la guerra van tindre que marxar de Lleida. Lo meu tiet, tot lo rollo que hi ha de la casa on hi havie la guàrdia civil, i del camp d'esports, ell ere un dels primers socis, lo segon o tercer".

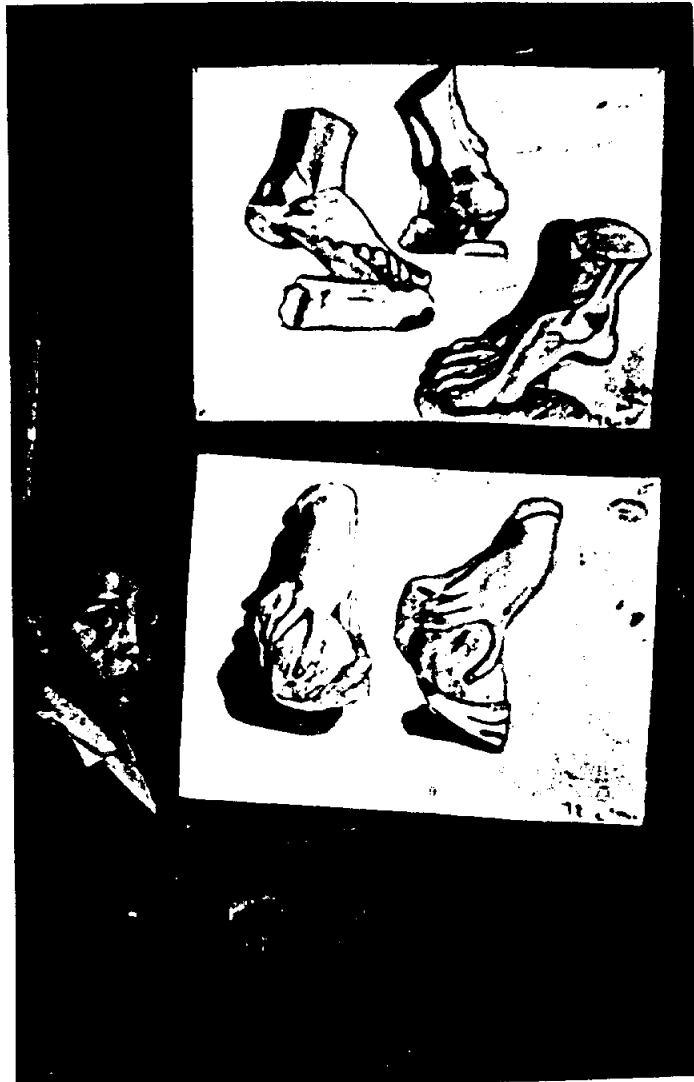

2. La primera guitarra. Mitjans dels 50. "La música de petit m'ha agradat molt. Es veu que em volien ficar hasta a l'Escolania de Montserrat! També nava a l'Orfeó"

3. Portant la palma a la rambla de Ferran. 1958. "Pues clar, nae a missa, vai fer la comunió, amb la corbateta, engominadets, ves, com tothom, i me feien anar a missa..."

4. Els primers dibuixos. 1959. "Sempre passava al davant de Belles Arts, al carrer Major, i m'hi parava. I el meu pare em va dir: "Vols anar a Belles Arts?" "Sí" I em van ficar a Belles Arts. Dels 7 anys fins als 17 o 18. Tenia de professor al Cristòfol, és gràcies a ell que sóc artista, recordo que sempre em corregia els dibuixos, em fotia unes ralles fortíssimes"

5. Alumnes del cercle de Belles Arts. 1959.

6. Oració familiar. 1961 (a la dreta en Josep; al centre la seva tia Sofia i la seva germana, a l'esquerra el seu germà).

7. Jugant a batejar (en Josep disfressat de capellà). 1961. "La tieta me deie: "Ja has anat a missa? Mira que et preguntaré com va vestit lo capellà?" I jo, pues clar, anava a la missa. Al final, quan vaig veure que allò era un teatre, que cada dia era lo mateix, obria la porta, mirava com anava el capellà, i quan arribava a casa li deia: "De color violeta", per exemple. I la tia pues es veu que ho sabia, perquè tampoc no hi anava mai a missa, però bé. Ere allò de l'educació, no podies anar en contra del que passae, s'havia d'anar a missa, i si tu no hi anaves de gran, mira, espavil, però els petits..."

8. La televisió aviat arribarà... 1961-62.

9. La civilització de la moto. 1962-63.

10. La muda per anar als guateques. 1965. "Als guateques al principi hi anàvem molt mudats. Hi ha fotos, la pinta que fèiem! Lo traje, americana, corbateta..."

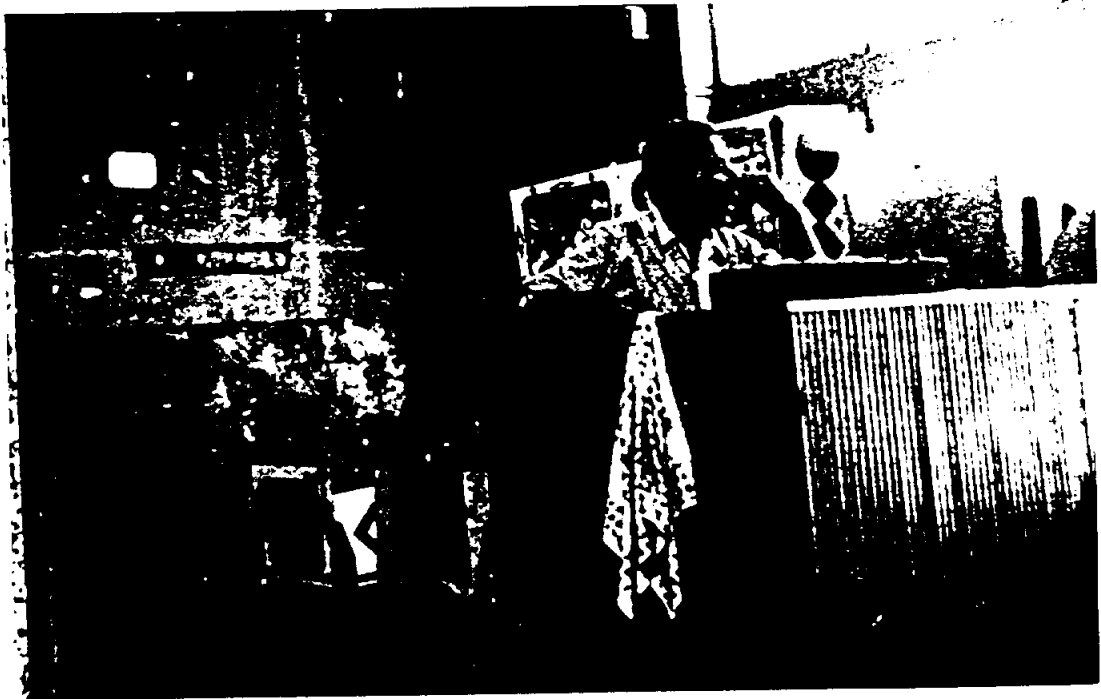
11. La colla dels "Striker's" a les basses. Mitjans dels anys 60. "Quan vam anar a viure a Balñmes, vam entrar al club d'un amic, amb tota la pandilla dels Strikers que mo'n deiem, que ja volíem fer un conjunt, però que no sonae re. Allò de lliga-mos a les nenes, fer un guateque. Era un local al carrer Balmes. Hi havia un pasillo amb una baixadeta, hi havia unes escaletes, i al darrere hi havia un pati, un galliner que nantros havíem arreglat, amb una caseta que si ploie te foties a dintre, amb un foc a terra, que feiem foc i tal, i allà feiem festes ja, amb permís dels pares, perquè claró, nosaltres teníem 14 o 15 anys ja, o menos, jo 13 i el meu germà 11. També navem a fer excursions, a les basses..."

12. Josep Ripoll i Alfons López. Estiu 1966. "Jo sempre me'n recordo haver-ne portat de texans, des de petit, tinc fotos amb el López... Ell també era dels Striker's"

13. Alfons López i Javier Alonso davant del Saló Balmes. Estiu 1966. "Aquesta fotografia és molt autèntica. Sembla Xicago! El López és un rocker de veritat"

14. Interior del Salón Balmes. 1966. "Nosaltres la música l'escoltàvem a les boleres, a les màquines de discos. N'hi havia una al Boulevard Victòria, el Mirabete, i l'altra a Balmes, al cantó de la plaça Pau Casals. Jo vivia aquí, lo club dels Striker's està aquí, lo club dels Crows també... tota la zona es va convertir en aquesta d'allí dalt. Foteiem un duro, i pam, mos surtie el disco. I cada semana surtien discos nous"

15. Ramon Barri, membre dels Crows, davant del "Club 007". 1966. "El 007 era una bolera que encara existeix. El Barri ere el que veneie discos al Orley, i claro, estae al dia de la música, i com que ere el que formae part del nostre conjunt, deie: "A vere, que han arribat discos!" I naem allà, escoltaem discos, sempre eren singles, n'hi havien moltíssims. Igual te tiraes tota una tarde allí escoltant discos"

16. La colla tocant la guitarra a casa d'en Josep. 1966-67.

17. Tocant la guitarra. Finals dels 60.

18. Els Scorpions. Vers 1964. "Los Escorpiones, de Linyola, són los que van desembocar als Jaguars. Naven d'orquestrata. Los que els hi agradae la música van evolucionar, com lo Jesús Molina... Molts conjunts anaen uniformats, una cosa que els hi venie dels conjunts d'abans, de les orquestes encara. Eren los nostres competidors: com els Beatles i els Rolling Stones. Ells eren els modositos, més instrumentistes, en sabien més, tocaen millor. Són una mica més grans, tenen dos anys més, però de la fornada rockanrolera, no' dels tontets aquells que foteien guateques. Estaven a dins de la moguda, la van agafar de refiló, però la van agafar bé. Lo Jesús Molina, que ara toca amb Virtudes Homóloas. era un guitarrista de la hòstia".